

EKOŠKOLI PRŮVODCE

**ANEŽ JAK SE STÁT MEZINÁRODNÍ
EKOŠKOLOU V 7 KROCÍCH**

**POKUD DOKÁŽETE
OVLIVNIT SVOJI ŠKOLU,
DOKÁŽETE OVLIVNIT
I SVĚT KOLEM SEBE**

**64 ZEMÍ
50 000 ŠKOL
16 000 000 ŽÁKŮ**

OBSAH

PRINCIPY EKOŠKOLY A PRŮVODCI PŘÍRUČKOU	4
ZAČÍNÁME/POKRAČUJEME	7
EKOTÝM	11
TÉMATA EKOŠKOLY	17
ANALÝZA	22
PLÁN ČINNOSTÍ	28
MONITOROVÁNÍ A VYHODNOCOVÁNÍ	33
EV VE VÝUCE	42
INFORMOVÁNÍ A SPOLUPRÁCE	37
EKOKODEX	48
ROK PLNÝ VÝZEV	50
MEZINÁRODNÍ ROZMĚR A CERTIFIKACE	53
EKOŠKOLA A CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE	54

PRINCIPY EKOŠKOLY

Hlavním cílem programu Ekoškola je pomáhat dětem, učitelům a rodičům udělat ze školy příjemnější, demokratičtější a k přírodě bližší místo k životu.

V EKOŠKOLE VĚŘÍME TŘEM ZÁKLADNÍM PRINCIPŮM:

• EKOLOGIZACI

Každá škola se může stát šetrnější k životnímu prostředí.

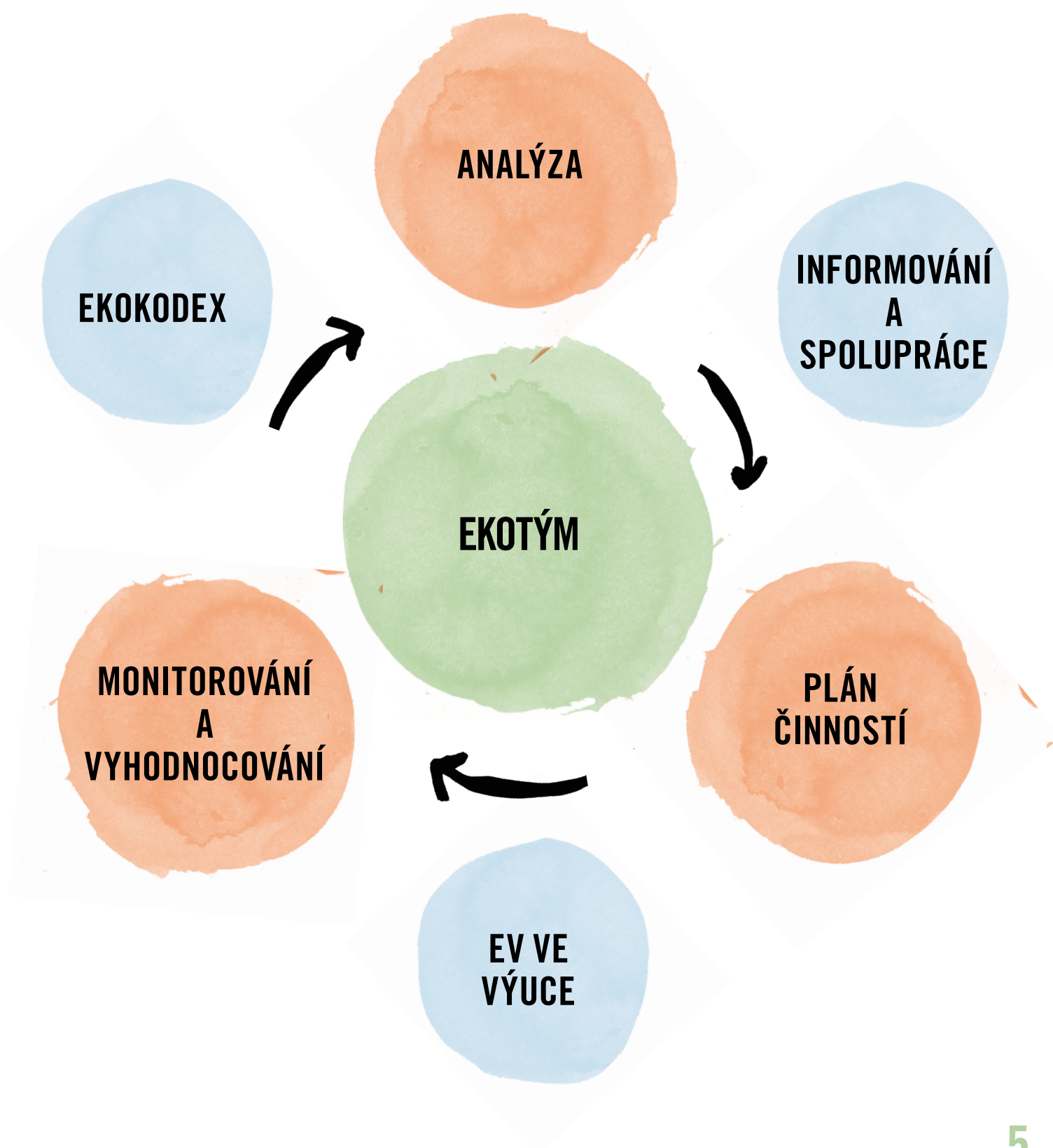
• PARTICIPACI

Každý žák se může aktivně podílet na zlepšování své školy.

• SPOLUPRÁCI

Každý ve škole může být platný při naplňování společných cílů.

7 KROKŮ K CÍLI

PRŮVODCI PŘÍRUČKOU

ESTER

Učím 8 let na malé vesnické základní škole. Mám aprobaci „přírodopis a tělocvik“ a většinou také tyto předměty učím na druhém stupni. Učení mě baví, i když je občas náročné a únavné. Ráda se pro něco nadchnu, nebojím se nových výzev. Vždycky mě docela přitahovalo téma ekologie, ale nikdy jsem se mu nevěnovala hlouběji. Před časem jsem objevila Ekoškolu, tak jsem si říkala, že to bude příležitost, jak dělat něco, co mě zajímá, a zároveň trochu rozhýbat dění na škole. Vidím v Ekošcole zejména příležitost pro děti, které chtějí dělat něco zajímavého navíc. A protože věřím, že příklady táhnou, snad se nám tím podaří „nakazit“ i ostatní ve škole.

Učím 16 let na základní škole ve větším městě. Na prvním stupni si vedu děti od první až do páté třídy. I po tolika letech je pro mě učení zároveň koníčkem. Velmi ráda pozoruju, jak se děti učí nové věci a jak mají radost z objevování. S Ekoškolou jsme začínali před sedmi lety a hodně jsme se od té doby posunuli. Už k naší škole tak nějak patří, o spoustě věcí už není třeba diskutovat. Na druhou stranu občas ztrácím motivaci a některé věci dělám pořád stejně, aniž bych se někam posouvala. Chuť měnit školu k lepšímu a učit to děti mě ale ani po tolika letech nepřechází.

VALÉRIE

PORADCI – MENTOŘI

Eva Bláhová – Eva

Jsem učitelkou na ZŠ Úprkova v Hradci Králové a mám dvanáctiletou praxi. Koordinuji program Ekoškola již šestým rokem a další aktivity spojené s environmentální výchovou. Baví mě práce se žáky v Ekotýmu, kde rádi připravujeme akce pro celou školu a snažíme se přispět ke zlepšení životního prostředí naší školy, jejího okolí i vztahu mladých lidí k němu.

Dagmar Bouchalová – Dáša

Jsem učitelkou 1. stupně na ZŠ Trávník 27 v Přerově. Ve školství pracuji 17 let. Jsem koordinátorkou programu Ekoškola a koordinátorkou EVVO. Zabývám se také přípravou a realizací dlouhodobých školních environmentálních projektů. Snažím se, aby Ekotýmáky a kolegy naše společná práce zaujala, rozvíjela, obohacovala a užili jsme si u ní hezké a příjemné chvíle. Myslím, že nás to ve škole společně prostě „baví“.

Hana Vaněčková – Hanka

Jsem učitelka na ZŠ a MŠ Povrly, kde koordinuji program Ekoškola a další aktivity spojené s environmentální výchovou. Baví mě práce s Ekotýmem a daří se mi úspěšně podporovat jeho aktivity ve škole i mimo ni. Program na škole koordinuji od samotného začátku, tedy od roku 2007. Své zkušenosti s programem ráda sdílím s pedagogy z dalších zapojených škol.

ZAČÍNÁME / POKRAČUJEME

V této kapitole Vám spolu s mými imaginárními i skutečnými průvodkyněmi popíšeme, co je třeba udělat ve chvíli, kdy je program Ekoškola na škole v počátcích. Ať už to budou počátky úplné, kdy program u vás na škole startuje, nebo ty každoroční srpnové a zářijové, kdy začínáte zase znovu aktivovat ekoškolí činnosti. Projdeme spolu: nábor/obnovu Ekotýmu, představení programu na škole a navázání spolupráce s vedením školy.

V programu se spojuje rámec Metodiky 7 kroků a témata Ekoškoly. Ekoškola je PROGRAM nikoli PROJEKT a vyžaduje tedy dlouhodobý závazek školy. Podmínkou dobrého fungování je především podpora vedení školy, zapojení zaměstnanců a ochota skutečně zapojit žáky do rozhodovacích procesů ve škole.

ZAČÍNÁJÍCÍ

Odeslala jsem přihlášku do Ekoškoly a dostala materiály. Probrala jsem podrobněji naši účast s ředitelem a dohodli jsme se, že na nejbližší poradě řeknu víc kolegům. Sama si v tom tedy musím udělat víc jasno. Zatím nemám Ekotým a ani spolupracující kolegy.

ČÍM ZAČNU:

- Přečtu si na webu informace o Ekoškolě a udělám si jasno v 7 krocích a tématech.
- Vysvětlím kolegům i provozním zaměstnancům, co je to Ekoškola a jak funguje.
- Vymyslím, jak vytvořit Ekotým a udělat „nábor“ dětí.
- Načrtnu si přibližný vlastní plán, co chci letos stihnout (toto není Plán činností z Metodiky 7 kroků, jen můj osobní plán, co bych chtěla v Ekoškolě stihnout a dokázat).

KANCELÁŘ RADÍ: JAK SESTAVIT EKOTÝM

Než začnete s výběrem a oslovením žáků do Ekotýmu, promyslete si následující otázky:

Proč máte Ekotým? Co se mají žáci naučit díky členství v Ekotýmu? Přemýšlejte nejen o tom, co budou žáci dělat pro zlepšení školy, ale také o tom, co se naučí. Členství v Ekotýmu má totiž potenciál rozvíjet u žáků dovednosti, které všichni potřebují, jako např.: **Schopnost udělat změnu – Převzít zodpovědnost – Nechat zaznít svůj názor – Rozvíjet sebedůvěru.** Způsob, jakým budete žáky vybírat, hodně ovlivní, jaké žáky v Ekotýmu budete mít. Přemýšlejte také o tom, zda chcete pracovat s výběrovou skupinou nebo raději oslovit široké spektrum žáků. Pokud uděláte volby (nominaci ve třídách), pravděpodobně vyhrají ti nejvíce sebevědomí a již nyní úspěšní žáci. Pokud vyberete Vy sami nebo Vaši kolegové, pravděpodobně zvolíte ty, kteří jsou „bezproblémoví“ a dobře se učí. Pokud necháte žáky, aby se sami přihlásili, pravděpodobně se přihlásí ti, které zajímá ekologie, nebo ti, kdo Vás mají za oblíbeného učitele. Každá možnost má své pro a proti, tak je dobře zvažujte.

KANCELÁŘ RADÍ: JAK VYSVĚTLIT EKOŠKOLU OSTATNÍM

Vysvětlujete-li ostatním, co je to Ekoškola a proč by se měli zapojit, postupujte ve třech krocích:

- Zaujměte posluchače – použijte např. slogan Ekoškoly „Pokud dokážete ovlivnit Vaši školu, dokážete ovlivnit i svět kolem sebe.“ a ukažte jim, co všechno Ekoškoly dokážou – vyberte některý z Příkladů dobré praxe na webu (www.ekoskola.cz/cz/inspirace) nebo facebooku Ekoškoly (www.facebook.com/EkoskolaCZ).
- Vysvětlíte ostatním Metodiku 7 kroků – ukažte jim plakát 7 kroků, podívejte se na videa na webu (www.youtube.com/user/EcoschoolCZ); snažte se posluchače nezahltit množstvím informací, vyberte jen to nejpodstatnější.
- Nabídněte jim, jak se mohou zapojit – vysvětlíte, kdo může být členem Ekotýmu a jak mohou pomoci ti, kteří členy nebudou.
- Netroufáte si kolegům a ostatním žákům vysvětlit program Ekoškola sami? Požádejte o pomoc kancelář nebo zkušeného učitele/mentora, případně uspořádejte výlet na blízkou Ekoškolu. Nebojte se napsat svoji prosbu nebo otázku na ekoskola@terezanet.cz.

MENTORKA DÁŠA RADÍ: JAK NASTAVIT SPOLUPRÁCI S VEDENÍM ŠKOLY

Pro Ekotým i vedení školy je důležité, abyste si hned v počátku společné práce porozuměli a stanovili si pravidla vzájemné spolupráce.

Pokud budete vedení školy oslovovat poprvé, pokuste se přijít již na první schůzku s konkrétními nápady, s čím může Ekotým ve škole pomoci, co byste si rádi vzali za své. Představte krátce Vaše nápady, cíle, popište, co Vás trápí, proč přicházíte. Nebojte se požádat o podporu a o pomoc konkrétně, např.: Moc by nám práci ulehčilo, kdyby...; pomohlo by nám, kdybychom..., apod.

Nezapomeňte se naopak zeptat, co by vedení školy potřebovalo od Vás a s čím můžete být nápomocni. Zdůrazněte propojení ekoškolních témat s běžnou výukou ve škole a také vysvětlíte, jak se pokusíte spolupracovat se správnými zaměstnanci.

Pokud spolupracujete s vedením dlouhodobě, nebo dojde ve vedení ke změně, nezapomeňte, že informace, které Vy považujete už dávno za samozřejmé, mohou pro někoho být zcela nové. Za spolupráci nezapomeňte vždy poděkovat a také zmínit důležitost podpory vedení pro Vaši práci.

Důležitá připomínka:

K vedení školy patří také školská rada, ve které je zastoupen zpravidla zástupce zřizovatele. Nezapomeňte, že tímto způsobem můžete oslovit i místní politiky a veřejnost a prosadit tak Vaše konkrétní návrhy a nápady.

MENTORKA EVA RADÍ: JAK NASTAVIT SPOLUPRÁCI NAPŘÍČ ŠKOLOU

Povedlo se nám ji nastavit velmi dobře i díky úvodnímu semináři programu Ekoškola, kterého se účastnil celý učitelský sbor (lektoři přijeli přímo za námi na školu). Ředitel školy program velmi podporuje, protože si uvědomuje jeho přínos v podobě profilace a prestiže školy.

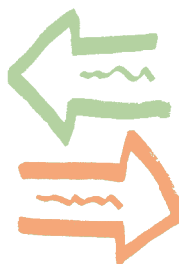
Je-li podpora vedení školy, tak i ostatní vyučující je snadné zapojit. Žáci Ekotýmu sdělují informace ze schůzek na třídnických hodinách ve své třídě, tudíž i učitelé jsou o všem informováni. Větší akce samozřejmě probíráme i na schůzích a pokud potřebujeme s něčím pomoci, vždy se někdo nabídne.

Spolupráce skrz celou školu funguje i proto, že podnikáme společně různé mimoškolní akce, nebojíme se vzájemně si sporné věci vyříkat a vedení nás podporuje v činnostech nad rámec výuky.

ESTER VS. VALERIE NA TÉMA VÝBĚR ŽÁKŮ DO EKOTÝMU

E.: Uvažuji, že bych pro sestavení Ekotýmu uspořádala celoškolní volby. Myslím, že volby jsou dobrý nápad, protože se může zapojit každý a bude to na naší škole vidět. Přijde mi, že tímto krokem se zabrání „učitelskému ovlivňování“ toho, koho mít a koho nemít. Každý, kdo bude chtít kandidovat, se bude muset snažit, aby si získal hlasy ostatních.

V.: Ano, má to určitě ty výhody, které říkáš, ale já se zase bojím, že pak se ve volbách prosadí jen taková ti oblíbenci a tahouni třídy, a ti, kteří jsou spíš introvertní „šedé myšky“, nebudou mít šanci. Přitom ti často bývají oporou Ekotýmu, ale ve volbách nemají šanci. My jsme poslední roky nabírali spíš přímým oslovením, a u toho i zůstaneme.

REFLEKTUJE:

Došlo mi, že výběr Ekotýmu potřebuje svůj čas a že ostatním musíme představit Ekoškolu co nejjednodušeji. Zároveň je třeba vyřešit, jak dát šanci všem dětem. Některé mohou vzejít z voleb a další mohou oslovit přímo. Proč nekombinovat více způsobů? Uvidíme, jak to dopadne. Ještě potřebuju promyslet, jak motivovat své kolegy, aby se zapojili, protože sami chtějí, ne proto, že musí.

POKRAČUJÍCÍ

Začínám letos osmý rok v Ekoškole. Z Ekotýmu mi část dětí zase někde zmizela, naštěstí dost „věrných“ zůstalo. Změnilo se nám také vedení školy. Mnoho věcí mám už zaběhnutých, že nad tím nemusím ani přemýšlet, ale mám takový pocit, že by to chtělo trochu změnu. Na jaře budeme obhajovat potřebu titul Ekoškola, a to už něco znamená.

ČÍM ZAČNU:

- Zajdu za novou ředitelkou a zástupkyní, popíšu jim, jak tu Ekoškola fungovala, zmíním, co všechno se nám podařilo vylepšit a zkusím se s nimi domluvit, zda a jak Ekotým podpoří.
- Se zbylým Ekotýmem dáme dohromady, jak doplnit stav a získat nové členy.

KANCELÁŘ RADÍ: JAK OBNOVIT EKOTÝM

Někteří žáci z Ekotýmu odejdou a přijdou zase noví, to je zcela běžné. Důležité však je, aby Vám v Ekotýmu zůstávalo „jádro“ – žáci, kteří chodí více let za sebou. Z jádrových členů Ekotýmu se postupně stávají lídři, kteří vedou schůzky Ekotýmu a mají větší zodpovědnost za plánování a realizaci aktivit. Pokud se Vám Ekotým obměňuje příliš a často, přemýšlejte, zda žáci:

- vědí, co členství v Ekotýmu obnáší již před vstupem;
- mají svou definovanou roli a zodpovědnost;
- mají možnost dávat návrhy k aktivitám;
- mohou reálně vytvářet něco, co je vidět;
- jsou respektováni dospělými v Ekotýmu;
- dostávají pravidelně zpětnou vazbu ke své práci;
- mají možnost ztotožnit se s Ekotýmem (mají svou identitu);
- jsou oceňováni nejen koordinátorem, ale také vedením školy;
- učí se svou roli komunikovat se spolužáky;
- mají v Ekotýmu prostor i pro zábavu a relaxaci.

Nábor nových členů organizujte vždy se stávajícími členy a komunikujte otevřeně a předem, co nováčky v Ekotýmu čeká.

MENTORKY EVA A HANKA DOPLŇUJÍ SVÉ ZKUŠENOSTI K OBNOVĚ EKOTÝMU:

Je určitě dobré, když v Ekotýmu pracují žáci z různých ročníků, u základních škol ideálně i z ročníků prvostupňových. Lze se tak vyhnout situaci, že z Ekotýmu odejde, např. díky ukončení školní docházky, naráz většina jeho členů nebo dokonce všichni a je pak potřeba založit Ekotým zbrusu nový. Není dobře, když se Ekotým každoročně zcela obměňuje. Naopak, velmi doporučuji, aby členové zůstávali stejní. Každý rok jsou také přibíráni noví nejmladší členové. Při náboru nám dobře funguje, když nějací stávající členové přijdou do třídy vysvětlit, co práce v Ekotýmu obnáší, a připomenou, co je program Ekoškola. Noví tedy vše dopředu vědí. Pak v jednotlivých třídách nastanou volby, kdy se přihlásí zájemci o členství, sdělí ostatním, proč právě oni by měli být v Ekotýmu a třída pak volí ze svých řad dva zástupce.

Ve složení Ekotýmu ale není třeba lpět na tom, aby měla v Ekotýmu svého zástupce každá třída, resp. každý ročník. Pokud v nějaké třídě o práci v Ekotýmu zájem skutečně nikdo nemá, je výhodnější do Ekotýmu zapojit několik stejně naladěných spolužáků z jedné třídy, kteří pak dokážou do práce v programu zapojit i třídy bez svých zástupců.

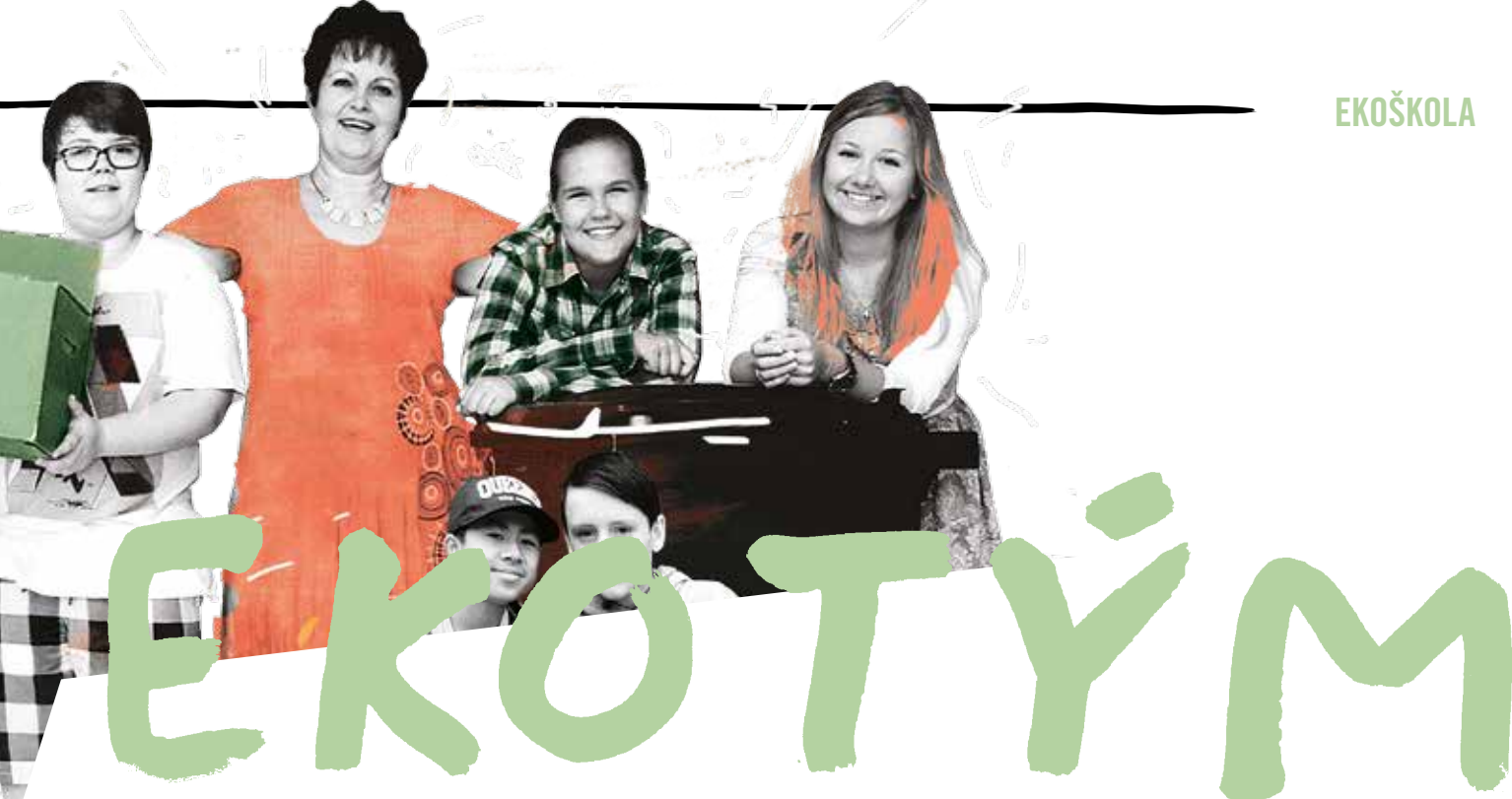
Žáci, kteří jsou v Ekotýmu již dlouho, jsou pro ty nové příkladem, a taky pomocníky. Není neobvyklé, že v Ekotýmu fungují někteří žáci i celých 7 let, tedy od třetí do deváté třídy.

REFLEKTUJE:

Došlo mi, že často zapomínám oceňovat všechny, co mi s Ekoškolou pomáhají, a to i za malé věci, které už považuji za samozřejmé. Samotnou mě to taky potěší a mám vždy větší chuť pokračovat.

Ještě potřebuju promyslet, jak dát dětem najevo, že práce v Ekotýmu je něco, co jim bude užitečné do budoucna, a přesvědčit o tom též i své kolegy.

Na následujících čtyřech stranách jsme vybrali to, co považujeme za nejdůležitější pro dobré fungování Ekotýmu. Co je to dobré fungování Ekotýmu Vám přibližují Kritéria programu. Tady najdete tipy a nápady, jak se k tomu dobrat. Projdeme spolu: Rozdělení rolí; Vše okolo schůzek; Motivace a vytváření identity; Předávání zodpovědnosti za průběh a vedení schůzek žákům; Získání spolupracujících dospělých.

Jednotliví členové Ekotýmu tvoří spolupracující tým, ve kterém hlavní iniciativu přebírají žáci. Žáci v Ekotýmu dokážou popsat základní principy z Metodiky 7 kroků a chápou, jak spolu jednotlivé kroky souvisí. Žáci mají rozděleny role dle svých schopností a zájmů. Vedou schůzky Ekotýmu a pořizují z nich zápisy, se kterými pracují na dalších schůzkách.

ZAČÍNÁJÍCÍ

ESTER

Mám první zájemce o Ekotým a konečně jsme našli i termín, kdy snad všichni přijdou na první schůzku. Zatím mám jenom mlhavou představu o tom, jak vlastně budou schůzky vypadat. Doufám, že když hezky připravím tu první, pak už se to celé rozjede a s dalšími mi snad pomůžou sami žáci. Uvědomuju si, že je nemůžu jen hodit do vody a čekat, že sami vymyslí a povedou schůzky, ale konkrétní představu, jak je to naučit, zatím nemám. Do Ekotýmu jsem zapojila i kolegy a provozáky, tak řeším, zda mají chodit na všechny schůzky.

ČÍM ZAČNU:

- Připravím první schůzku a na konci požádám děti, aby mi pomohly připravit ty další.
- První schůzku věnuji převážně seznamování, jde mi hlavně o to, aby se dětem líbila a aby se poznaly.
- Nastavíme si pravidla fungování Ekotýmu a rozdělíme si role.
- Dohodneme se s dospěláky v Ekotýmu, jak se budou chtít účastnit.
- Rozmyslím si (a asi budu muset někde nastudovat), jak děti zapojit do přípravy a vedení schůzek.
- Vymyslíme s dětmi prvky naší společné identity, skrze kterou se můžeme prezentovat i stmelovat.

KANCELÁŘ RADÍ: JAK NA SCHŮZKY EKOTÝMU

Kdy? Najděte takový termín, který bude vyhovovat všem a kde budete mít dostatečný prostor pro práci se žáky. Řadě škol se osvědčují schůzky v odpoledních hodinách nebo v tzv. třídnických hodinách, někteří se také scházejí ráno ještě před vyučováním. Schůzky o velké přestávce příliš vhodné nejsou, hodí se pouze, když se potřebujete jen rychle poradit o něčem, co už jste předtím probírali.

Jak často a na jak dlouho? Ideálně jednou za měsíc se snažte vyhradit si na schůzku alespoň 60 minut. Jen tak budete mít prostor rozvíjet dovednosti žáků, stmelovat tým a pracovat na aktivitách Ekoškoly. Můžete mít všechny schůzky hodinové, nebo delší, nebo střídat kratší schůzky (jednou za 14 dní) s delšími (jednou za měsíc).

Co dělat na schůzce? Základní struktura schůzky je poměrně jednoduchá: Společná hra či něco odlehčujícího na úvod – Projítí úkolů z minulé schůzky – Hlavní téma schůzky, problém či proces, který chceme připravit či vyřešit – Zapsání úkolů z toho plynoucích do příště – Zhodnocení schůzky – Uzavření schůzky společnou hrou, rituálem.

Hlavní téma schůzky může být práce na některém ze 7 kroků (např. tvorba Plánu činností) nebo přímo na konkrétním opatření ve škole (např. instalace košů na tříděný odpad). Kromě klasických pracovních schůzek občas zařazujte schůzky méně tradiční – např. návštěvu starosty obce nebo spřátelené Ekoškoly, přespání ve škole apod. Nezapomínejte, že aby tým fungoval, je potřeba se věnovat také jeho tmelení. Různé tipy na tmelící aktivity najdete na webu Ekoškoly (www.ekoskola.cz/cz/materialy).

MENTORKA EVA RADÍ: JAK MOTIVOVAT ČLENY EKOTÝMU

Členství v Ekotýmu je u nás celkem žádané, neboť připravujeme spoustu akcí a podnikáme ročně alespoň jednu exkurzi nebo výlet. O akcích samozřejmě informují žáci vždy ve své třídě. Také dvakrát ročně přespáváme ve škole, což děti mají rády. Na těchto přespáváních pracujeme na větších úkolech – zpracování Analýzy, vytváření Plánu nebo realizace některých kroků z Plánu. Také hrajeme tmelící hry. Děti baví se podílet na změnách ve škole, ať už se jedná pouze o nápad na změnu nebo přímé uskutečnění. Například nyní se nám podařilo podle návrhu dětí vyzdobit jídelnu vně i uvnitř. Dlouho připomínaly na schůzkách, že se jim nelíbí popraskaná omítka, až vyjednaly s nějakými „sprejery“ změnu.

KANCELÁŘ RADÍ: JAK PODPOROVAT IDENTITU EKOTÝMU A PODPOŘIT JEHO PŘIJETÍ VE ŠKOLE

Ať chcete nebo ne, Ekotým bude ve škole výlučnou skupinou. Můžete však udělat hodně proto, aby nebyl skupinou „vyloučenou“. Od začátku zařazujte aktivity, v rámci kterých s žáky budete vytvářet a posilovat společnou identitu. Dejte dost času na seznámení členů týmu, vytvořte si společné symboly (logo, znak, trička apod.), rituály (pokřik, heslo, pozdrav) i pěkné místo, kde se budete scházet. Domluvte se na pravidlech společného fungování.

Směrem k ostatním ve škole komunikujte pozitivně a atraktivně. V žádném případě nedělejte z dětí v Ekotýmu „policajty a kontrolory“ správného chování ostatních, to ve výsledku vždy působí kontraproduktivně.

KDYŽ STAVÍME TÝM, TAK POMÁHÁ

dobrovolná účast

vnitřní motivace žáků
(podpořená občas vnější)

přiměřená velikost týmu

dostatečný čas pro stmelení

KDYŽ ROZVÍJÍME TÝM, TAK POMÁHÁ

vedoucího týmu
si volí samotný tým

rozdělení rolí postavených
na silných stránkách žáků
a jejich ujasnění

motivační milníky (např.
jednotlivé kroky Ekoškoly)

pravidelná reflexe
práce týmu

deník/kronika (zápisy)

prostor pro osamostatnění
týmu

KDYŽ KLESÁ MOTIVACE, TAK POMÁHÁ

dotažení společného
nápadu do konce

první úspěch
či splněný úkol

pozitivní zpětná vazba
od Vás či okolí

kontakt s ostatními ve škole

podpora uvnitř týmu

dočasné převzetí úkolu
učitelem nebo jiným
členem týmu

Ekotým 2016-2017

Jméno	Třída	Role v týmu	Téma
Pepík Sikora	3.	grafik, popelář, zástupce pisatele	ODPADY
Naty Kohutová	3.	fotograf, hídání světla	VODA
Jindra Uherek	3.	kreslíř	VODA
Simona Obdržálková	4.	zoolog, nástěnkář	PROSTŘEDÍ
Nikol Grzymková	4.	zoolog, nástěnkář, výtvarník	PROSTŘEDÍ
Eliška Jurtíková	4.	žehy	ODPADY
Eva Binová	5.	výtvarník, hlasatel, palmový olej	ENERGIE
Naty Spilková	5.	výtvarník, zoolog	VODA
Karina Ručková	5.	palmový olej, hlasatel	ENERGIE
Natálie Koribaničová	5.	výtvarník	VODA
Matěj Pekárek	6.	pokladník	VODA
Dominik Kozel	6.	pokladník	ODPADY
Klára Kubíková	6.	výtvarník	ODPADY
Filip Hudek	7.	ekopis	ENERGIE
Sára Pastorková	7.	zástupce Ety	PROSTŘEDÍ
Jan Brzezina	7.	ekopis	ENERGIE
Terka Durdíková	8.	klimatolog	VODA
Ela Burdlová	8.	hlavní osoba	ODPADY
Nela Nuchalíková	9.	vodník, zapisovatel	PROSTŘEDÍ
Barbara Velčová	9.	správce Facebooku	ENERGIE

Inspirováno metodikou Active Citizens. British Council a Člověk v tísní, o. p. s., vzdělávací program Varianty. 201

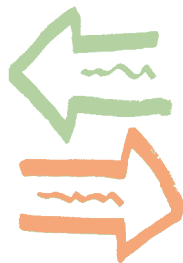
Rozdělení rolí v týmu Vám pomůže v dalších aktivitách. Role rozdělujte na základě dvou základních kritérií: osobnostních dispozic a schopností žáka a jeho osobního výběru. Role, které jsou více závislé na schopnostech žáků a potřebují dlouhý trénink, ponechte déle stabilní (např. ty vedoucí), jiné můžete častěji střídát (např. zapisovatel).

Rozdělení rolí v Ekotýmu - Základní škola a Mateřská škola, Janovice 410, okres Frýdek-Místek

ESTER VS. VALERIE NA TÉMA TMELNÍ TÝMU:

E: Nedovedu si představit, jak bych mohla stíhat dělat aktivity na tmelení týmu a ještě 7 kroků Ekoškoly. Myslím, že tmelit se dá i těmi aktivitami, které budeme dělat a že to děti zvládnou tak nějak za běhu.

V: První dva roky jsem to viděla podobně a moc jsem tmelení neřešila. Nakonec se mi to ale trochu vymstilo, protože jsme pořád pracovali a děti pak začaly být otrávené a některé i přestaly chodit. Jasně, že na to na schůzkách není čas, ale zjistila jsem, že je prostě potřeba si jej najít. Začali jsme třeba dělat výjezdy Ekotýmu nebo přespání ve škole a najednou šlo i všechno ostatní líp.

ESTER

REFLEKTUJE:

Došlo mi, že než začneme dělat něco opravdu ekoškoliho, tak se musím soustředit na tmelení a podporu týmu. Mohu to částečně spojit i s tím, aby porozuměli Ekoškole a vytvořili si společnou identitu.

Ještě potřebuju promyslet, jak přemluvit vedení, aby nám věnovalo dostatečný prostor na schůzky (i třeba ve výuce) a jak mluvit s kolegy, aby účast Ekotýmáků na schůzkách nebrali jako ulejšování z jejich výuky.

POKRAČUJÍCÍ

Ekotým je obměňený, naštěstí se nám sešlo dost dětí. Teď budeme muset vymyslet, jak ty nové co nejrychleji začlenit. Zatím se mi pořád nedaří, aby schůzky vedli sami žáci. Letos bych to ráda „zlomila“, dávám si to jako svoji prioritu. Nově máme v Ekotýmu pana místostarostu, sice nebude na každé schůzce, ale i tak pro něj potřebujeme vymyslet nějaký způsob zapojení.

VALERIE

ČÍM ZAČNU:

- Sejdou se se starými Ekotýmáky zvlášť a vymyslíme, jak zapojit nové.
- Vyhodnotíme, co bylo dobré na loňských schůzkách, co se nedařilo a co chceme letos dělat jinak.
- Dohodneme se, kdy se budeme scházet, jak budou schůzky vypadat a obnovíme rozdělení rolí.
- Zvolíme si něco jako „předsednictvo“, které bude mít větší zodpovědnost za vedení a přípravu schůzek.
- Pozveme pana místostarostu na první schůzku a zjistíme, jak by se mohl zapojit.

KANCELÁŘ RADÍ: JAK NA SAMOSTATNOST ŽÁKŮ

Slovy ekoškoliho učitele: „Aby žáci mohli své role dobře plnit, musí se to naučit. A aby se to mohli naučit, musí k tomu dostat prostor, ale také vzor, trpělivost a ochotu učitelů a vedení školy“. Podpora zapojení žáků a posilování jejich samostatnosti a zodpovědnosti je postupný proces. Podívejte se, na jaké úrovni participace jste nyní, a postupně se posunujte k vyšším úrovním.

Při předávání úkolů žákům vynechte krajní strategie: „nechat je, ať to udělají sami“ – „dělat vše za ně“. Se všemi žáky pracujte na tom, aby zvládli vybraný nebo přidělený úkol a aby byli schopní jej dokončit. S žáky, kteří získají vedoucí roli v Ekotýmu, pracujte navíc na tom, aby pomáhali úkoly rozdělovat, hlídali jejich plnění a učili se dávat zpětnou vazbu ostatním k tomu, jak se jim dařilo. Osvědčilo se např. mít krátké přípravné schůzky jen s žákovským vedením Ekotýmu před samotnou schůzkou celého Ekotýmu.

ÚROVNĚ PARTICIPACE ŽÁKŮ:

1

Žákům nasloucháme

2

Žáky podporujeme ve vyjadřování jejich názorů.

3

Názor žáků bereme v potaz při rozhodování.

4

Žáky zapojujeme do procesu rozhodování.

5

Žáci s námi sdílí pravomoci a zodpovědnost při rozhodování

U každé úrovně si můžete určit, zda jste teprve na počátku **(A)** nebo již máte příležitosti, abyste této úrovně dosáhli **(B)**, nebo je to dokonce pravidlem na vaší škole **(C)**. Svoji současnou situaci zjistíte tak, že odpovíte na otázky:

(A) Jsem připraven/á na tuto úroveň participace?

(B) Mám už konkrétní nástroje jak to zařídit?

(C) Je u nás ve škole zavedené takové pravidlo?

Přeloženo a upraveno podle článku: Shier, H. (2001). Pathways to participation: openings, opportunities and obligations. Children & Society, 15(2), 107–117.

MENTORKY RADÍ, CO DĚLAJÍ V EKOTÝMU, ABY ZAPOJOVALY ŽÁKY:

- Dodržuji pravidlo dobrovolnosti.
- Využívám rolí, které si žáci sami zvolí.
- Domlouvám se s kolegy, aby podpořili Ekotýmáky, když za nimi přijdou.
- Využívám brainstorming – žáci navrhuji, co bychom mohli dělat, poté vybíráme ty nejzajímavější úkoly na základě toho, co chtějí dělat a co je reálné.
- Dávám prostor pro samostatnou práci s Plánem činností. Plán činností využíváme tedy na každé schůzce. Žáci předčítají úkoly na měsíc, sami si kontrolují, co je třeba udělat, rozdělují si zodpovědnost.
- Dávám jim příležitost, aby se prezentovali (např. na žákovských konferencích, školení pro ostatní třídy, organizují workshopy, provádí školou, dělají anketu ve městě, sami jdou za starostou s výsledky).
- Mají ke mně dveře otevřené, vědí, že si na ně udělám čas.

MENTORKY RADÍ, CO DĚLAJÍ V EKOTÝMU, ABY TO ŽÁKY BAVILO:

- Chválím je, oceňuji i odměňuji průběžně i na konci roku. Nechám je, ať si sami vymyslí odměnu.
- Podporuji důležitost (prestiž) Ekotýmu.
- Předávám odpovědnost a podporuji rovnost – jednají s ředitelem školy, mohou hlásit do rozhlasu.
- Organizují dvoudenní schůzky ve škole (s přespáním).
- Pořádám výjezdy do TEREZY nebo ke krajskému koordinátorovi na výukový program.
- Umožňuji jim pořádat akce a projekty pro ostatní.

KANCELÁŘ RADÍ: JAK POSKYTOVAT ŽÁKŮM ZPĚTNOU VAZBU

Vedení schůzek je jednou z nejtěžších rolí, kterou žákům předáváte. Žáci, kteří se to učí, potřebují dostatek zpětné vazby, aby se mohli zlepšovat. Využívejte sebehodnocení žáků, vzájemné hodnocení v týmu, ale především poskytněte konkrétní a popisnou zpětnou vazbu Vy, jako dospělý vedoucí Ekotýmu.

Žáky oceňujte za to, co se jim daří, např.: „**Lucko, dnes, když si zahajovala schůzku, začala jsi pochvalou za splněné úkoly z minula. To nás potěšilo a hned jsme měli větší chuť do dalších úkolů.**“ Pomáhejte jim také, aby se mohli zlepšovat, např.: „**Romane, když řídíš debatu a necháš mluvit každého, kdy chce, trvá to hodně dlouho a ztrácí se nám občas téma, kterým jsme začali. Napadá tě nějaké řešení, jak bys mohl dát každému prostor a zároveň neztratit svoji moderátorskou roli?**“

Více ke zpětné vazbě i konkrétním aktivitám naleznete na www.ekoskola.cz/cz/materialy.

KANCELÁŘ RADÍ: JAK VYTVOŘIT ZÁPIS ZE SCHŮZKY

Zápis je především funkční dokument pro Ekotým, záleží především na jeho obsahu, méně na formě. Zápis by měl pomáhat týmu vzpomenout si i zpětně na to, co si společně stanovil, jaké řešil úkoly a problémy, případně jaké závěry z toho vyvodil. Hodí se to i pro krok Monitorování a vyhodnocování. Žáci se potřebují naučit, jak vybrat z debaty to nejdůležitější a stručně to zapsat. Nejdříve jim se shrnutím pomáhejte, postupně jim předávejte více zodpovědnosti za výběr toho, co bude v zápise. Zapisovatele je dobré střídát. Je to typ role, která není příliš závislá na osobnostních predispozicích, a může si ji vyzkoušet každý žák. Zápisy můžete také psát do deníku/kroniky Ekotýmu, a doplnit je fotkami nebo obrázky, abyste se k nim rádi vraceli.

REFLEKTUJE:

Došlo mi, že naučit žáky vést schůzky bude běh na dlouhou trať, ale nesmím to vzdát, hned jak to nepůjde na začátku.

Důležitá je má podpora a práce s „leadery“ týmu.

Ještě potřebuju promyslet, jak vycvičit sebe a mé kolegy, abychom na schůzkách pustili děti ke slovu a nebyli netrpěliví, když hned nenavrhnou, co bychom měli udělat.

VALÉRIE

TÉMATA EKOŠKOLY

Tato kapitola je malé vybočení na cestě 7 kroků Ekoškoly. Dříve, než začnete zjišťovat v Analýze, co Vám ve škole funguje a co je potřeba zlepšit, chceme, abyste věděli, co vlastně hledáte a kam směřujete. Pomůžeme Vám zařídit, aby žáci rozuměli, proč se jednotlivým tématům věnujete a jak jsou propojená se 7 kroky Ekoškoly.

Projdeme tedy: Představení témat v Ekotýmu; Základní principy témat Ekoškoly; Propojení témat se 7 kroky.

ZAČÍNÁJÍCÍ

Zvládla jsem první schůzku Ekotýmu a myslím, že docela úspěšně. Program na příště mám jasný: budeme řešit rozdělení rolí a témata. Inspirovala mě k tomu kolegyně, která dělá Ekoškolu v sousední školce. Říkala mi, že než začali s Analýzou, seznamovala děti s tématy Ekoškoly. Přišlo mi to jako dobrý nápad, který se hodí i k nám do školy.

ČÍM ZAČNU:

- Na další schůzku Ekotýmu připravím aktivity, ve kterých dětem představím jednotlivá témata.
- Napadá mě, že rozdělím Ekotým do skupin. Každá by si vzala na starosti jedno téma a připravila na něj představení pro ostatní spolužáky.
- Na schůzce vymyslíme, jak udělat prezentaci o všech tématech, které by si každý všiml, a byla by na nějakém viditelném místě ve škole.
- Brzy po této schůzce pak vybereme dvě témata, která budeme zkoumat v Analýze.

KANCELÁŘ PŘEDSTAVUJE: ZÁKLADNÍ CÍLE TÉMAT

VODA

Dostatek vody nám připadá samozřejmý, stačí jen otočit kohoutkem a voda teče. Celkové zásoby vody na Zemi jsou nevyčerpatelné, to však neplatí pro vodu pitnou, které stále ubývá. V ČR nám v souvislosti s klimatickými změnami nejvíce hrozí právě sucho a tedy nedostatek vody.

Co můžete ve škole udělat proto, abyste tímto vzácným zdrojem zacházeli šetrněji?

V tématu VODA řešíme především tyto oblasti:

- Spotřeba pitné vody.
- Využívání dešťové/užitkové vody.
- Znečišťování vody (zejména při úklidu).
- Tzv. skrytá voda, tj. množství vody spotřebované při výrobě věcí (téma Šetrný spotřebitel).

ENERGIE

Energii nevidíme, a přesto nám slouží každou minutu. Svůj život už si dnes bez elektřiny vůbec neumíme představit. Nevidíme však, co stojí za její výrobou. V České republice je to stále zejména ničení krajiny těžbou uhlí a často diskutovaná výroba v jaderných elektrárnách i pomocí solárních panelů. Ovlivnit způsob výroby elektrické energie je náročné, ale snížit její spotřebu může být mnohem snadnější.

Jak můžeme změnou chování a úspornými opatřeními ušetřit co nejvíce energie?

V tématu ENERGIE řešíme především tyto oblasti:

- Spotřeba elektrické energie na svícení.
- Spotřeba a ztráta energie v rámci vytápění.
- Spotřeba elektrické energie na provoz různých spotřebičů.
- Nakupování výrobků, které jsou méně náročné na energii při jejich výrobě (téma Šetrný spotřebitel).

ODPADY

Odpad je něco, co naši předkové neznali. S vynálezem plastů a dalších špatně rozložitelných materiálů a s nárůstem konzumního způsobu života však své okolí zaplavujeme odpadem, se kterým si nevíme rady. Třídění odpadů je jen malá část řešení. To hlavní je, aby odpad pokud možno vůbec nevznikal.

Jak zlepšit hospodaření s odpadem a naplnit heslo Redukuj – Renovuj – Recykluj?

V tématu ODPADY řešíme především tyto oblasti:

- Množství odpadu a jeho předcházení ve škole a v okolí (Redukuj).
- Třídění odpadu na jednotlivé složky (Recykluj).
- Znovu využívání odpadu (Renovuj, Recykluj).
- Nákup výrobků, ze kterých vzniká co nejmenší množství odpadu (téma Šetrný spotřebitel).

PROSTŘEDÍ ŠKOLY

Prostředí školy, ve kterém se pohybujeme, ovlivňuje to, zda se nám dobře učí a cítíme se dobře. Prostředí však ovlivňujeme i svým chováním a přístupem k němu i ke druhým lidem. Výzkumy dokázaly, že pouhý pohled do zeleně aktivuje mozek a zlepšuje učící procesy.

Jak vytvořit prostředí školy, které bude přátelské k životnímu prostředí a zároveň krásné a příjemné pro učení i hru?

V tématu PROSTŘEDÍ ŠKOLY řešíme především tyto oblasti:

- Ozelenění vnitřního prostředí školy.
- Zdravé vnitřní prostředí školy podporující zdravé učení (ovzduší, hluk, barvy, herní prvky apod.).
- Prostředí školní zahrady podporující výuku environmentální výchovy.
- Přírodě blízké hospodaření na školní zahradě.
- Přirozená biodiverzita ve škole a na školní zahradě (téma Biodiverzita).
- Nákup vybavení (barvy, nábytek, kancelářské potřeby) šetrného k životnímu prostředí při výrobě i používání.

DOPRAVA

Existují hlučné, znečišťující, nepohodlné, drahé a pomalé způsoby dopravování. Pak jsou také rychlé, čisté, pohodlné a levné způsoby. Všechny způsoby však mají dopad na zdraví, na životní prostředí a na komunitu. Cílem je udělat tyto dopady pozitivní, nebo alespoň co nejméně negativní.

Co udělat proto, abychom se dopravovali do školy pohodlně, rychle, zdravě a s co nejmenší zátěží pro životní prostředí?

V tématu DOPRAVA řešíme především tyto oblasti:

- Vliv různých způsobů dopravy na životní prostředí.
- Volba dopravního prostředku do školy.
- Podpora šetrných způsobů dopravování do školy.

JÍDLO A SVĚT

Jíme několikrát denně a to, co jíme, má velký vliv nejen na naše zdraví, ale hlavně na svět kolem nás. Produkce potravin je náročná na spotřebu energie i vody, využívání půdy a ovlivňuje životy lidí a společností v různých částech světa.

Co znamená jíst zodpovědně? Co musíme udělat, aby naše stravování neškodilo lidem i světu v našem okolí i na druhé straně planety?

K tématu najdete více v Metodice 7 kroků k zodpovědné spotřebě potravin a informační brožůře Menu pro změnu – Proč záleží na zodpovědné spotřebě potravin.

V tématu JÍDLO a SVĚT řešíme především tyto oblasti:

- Propagace lokálních a sezónních potravin.
- Význam agrobiodiverzity.
- Dopady průmyslově zpracovaných potravin a produkce palmového oleje.
- Snižování produkce velkého množství masa.
- Udržitelné způsoby pěstování a chovu – bio, fair trade, apod.
- Plýtvání potravinami.

MENTORKA DÁŠA RADÍ:

JAK PŘEDSTAVIT TÉMATA EKOŠKOLY MLADŠÍM DĚTEM

Vezměte si na pomoc obrázky (piktogramy) představující témata Ekoškoly. Zeptejte se dětí, co na obrázku vidí, co asi představují, jaký by jim daly název. Postupně se dostanete k jednotlivým názvům témat. Také můžete obrázky s tématy Ekoškoly rozstříhat a děti je mohou sestavit jako puzzle a dokreslit k nim, co si představují, že budou v rámci daného tématu řešit. Dětem se líbí také dramatické hry, zahrajte si třeba „Na detektiva“. Jedno dítě má na papírku nakreslený obrázek, který se týká konkrétního tématu a problému: např. kapající kohoutek, květina bez vody apod. Krátkou pantomimou má vybrané dítě vyjádřit, co má na papírku. Děti mají za úkol uhádnout, co pantomimou představuje a ihned věc můžete zařadit k tématu Ekoškoly. Nebo použijte volně dostupnou hru na stránkách Ekoškoly (www.ekohra.cz), která se dětem líbí.

ESTER

REFLEKTUJE:

Došlo mi, že bych dětem ráda ukázala témata Ekoškoly zábavnou formou a předvedla jim, že i témata, která působí složitě, jako např. energie nebo doprava, nemusí být vůbec nudná.

Ještě potřebuju promyslet, jak vybrat témata do Analýzy, v kterých můžeme naši školu nejvíc posunout, a zároveň nás budou nejvíce bavit.

POKRAČUJÍCÍ

Na začátku roku jsme si s Ekotýmem konečně znovu pročetli zprávu z auditu z minulého roku, abychom zjistili, zda se nám podařilo posunout ve věcech, na které nás auditoři upozornili. Při čtení mě samotnou zarazilo, že auditoři ve zprávě popisovali, jak členové Ekotýmu nemají úplně přehled v tématech Ekoškoly. Neuměli vysvětlit, proč třeba šetříme vodou nebo proč předěláváme zahradu na přírodní. Bylo mi to trochu líto, protože se tématům Ekoškoly často věnuju v přírodopise. Beru to ale tak, že každá „výtka“ je vlastně výzva. Zkusím se tedy o tématech a hlavně smyslu jednotlivých opatření bavit více s dětmi i na samotných schůzkách Ekotýmu.

VALERIE

ČÍM ZAČNU:

Nechám děti z Ekotýmu navrhnout otázky k jednotlivým tématům, které zatím neumí zodpovědět (některé otázky můžu navrhnout i sama).

- Budeme pátrat (třeba v týmech) po odpovědích, můžeme si pozvat i nějakého odborníka, který nám pomůže odpovědi najít.
- Podíváme se na náš Plán činností a zkusíme si zodpovědět, proč děláme aktivity, které tam máme napsané.
- Připravíme nějakou formu prezentace k tématům Ekoškoly pro ostatní ve škole.

REFLEKTUJE:

Došlo mi, že témata Ekoškoly a 7 kroků tvoří jeden celek. Témata jsou vlastně základem, na kterém realizujeme 7 kroků. Nelze to oddělit.

Ještě potřebuju promyslet, jak bychom mohli nabourávat zjednodušenou představu o Ekoškole, kterou často slyším i u nás: „Ekoškola, to je jak třídíte ty odpady, že?“ A pro začátek s tím začnu u samotných členů Ekotýmu. Ti by to měli umět vysvětlit nejlépe.

VALERIE

KANCELÁŘ RADÍ: JAK TÉMATA PROCHÁZÍ VŠEMI 7 KROKY

Ekotým – seznamujeme se s tím, proč se tématem voda zabýváme a co je v tomto tématu nejdůležitější změnit.

Plán činností – vymyslíme úsporná opatření a opatření omezující znečišťování vody, podpoříme úsporné chování; pečujeme o vodní zdroje v okolí.

EV ve výuce – zjišťujeme, v jaké podobě se voda na Zemi nachází, jak se upravuje voda, aby byla pitná, a čistí poté, co ji použijeme; pátráme po tzv. skryté vodě ve výrobcích; bádáme o vodních zdrojích v okolí; prozkoumáváme, co způsobuje znečištění vody a jak se mu lze vyhnout.

Ekokodex – vytváříme pravidla šetrného zacházení s vodou ve škole.

Analýza – zjišťujeme, kolik vody ve škole spotřebováváme, a hledáme místa, kde se spotřebovává nejvíce; pátráme po zdrojích znečištění vody ve škole; děláme průzkumy, jak děti a dospělí ve škole i doma zacházejí s vodou.

Monitorování a vyhodnocování – monitorujeme průběžně spotřebu vody na různých místech ve škole i celkově; vyhodnocujeme, jak se spotřeba mění během roku; děláme průzkumy, jak se mění chování dětí a dospělých k vodě.

Informování a spolupráce – připravujeme informační a motivační kampaně k šetření vodou a omezování jejího znečišťování; informace šíříme ve škole i v okolí; spolupracujeme s místními úřady na monitorování zdrojů vody a informování občanů o tématu voda.

Prvním krokem, ve kterém skutečně začnete měnit Vaši školu, je průzkum současného stavu. Analýza je krokem zdánlivě náročným, a proto se podíváme na to, jak ji provést atraktivně a tak, aby se zapojilo co nejvíce lidí z celé školy. Projdeme spolu: Rozdělení rolí při Analýze; Využití připravených pracovních listů; Zpracování silných a slabých stránek; Prezentace výsledků ostatním.

Analýzu provádějí a vyhodnocují členové Ekotýmu a pokrývá témata programu Ekoškola. Výstupem Analýzy je přehled silných a slabých stránek školy ve vybraných tématech. S výsledky Analýzy jsou seznámeni i ostatní ve škole a mimo ni.

ZAČÍNÁJÍCÍ

Můj Ekotým už se pravidelně schází a začíná se formovat skalní jádro, mám z toho velkou radost. Na poslední schůzce jsme si aspoň trochu povídali o tématech a děti se mě pořád ptají, kdy už budou dělat nějaké změny ve škole, co si vymyslely. Snažím se je krotit, že než něco navrhne, měli bychom vědět, jak na tom jsme. Stáhla jsem si ze stránek Ekoškoly pracovní listy k Analýze a teď přemýšlím, kde a jak začít.

ČÍM ZAČNU:

- Vybereme, která dvě témata v Analýze zpracujeme, zatím to vypadá na Vodu a Odpady.
- Rozdělíme si pracovní listy k Analýze do několika skupin a každá z nich si projde otázky předem.
- Dohodneme se, kdo bude co zjišťovat a koho musíme oslovit.
- Navrhnu kolegům na schůzi, zda by nám pomohli ve svých hodinách s některými otázkami.
- Rozvrhneme plán celé Analýzy a vymyslíme nějaký poutavý název této „pátrací akce“.
- Řekneme si, kdo bude zodpovědný za zpracování výsledků a dokdy je chceme mít hotové.

KANCELÁŘ RADÍ: JAK NA ANALÝZU OD ZÁKLADŮ

Pro Analýzu si vyberte dvě témata, kterými se chcete zabývat v Plánu činností. Než začnete práci na Analýze, zodpovězte si následující otázky, např.: ***Jak si práci rozdělíte? Kdy budete odpovědi na otázky zjišťovat? Ráno, během přestávky, nebo až po vyučování? Nebo akci věnujete několik školních dní? Kdo všechno Vám pomůže odpovědi zjišťovat?*** (Kompletní seznam otázek najdete na www.ekoprirucka.cz, kapitola Analýza.) Použijte Pracovní listy pro Analýzu, které si stáhnete na webu. Můžete je použít vytištěné nebo také v elektronické verzi, kdy je mohou žáci pomocí chytrých telefonů vyplňovat rovnou na místě. Pokuste se se žáky zodpovědět minimálně povinné otázky v každém tématu, můžete ale zodpovědět i ty další, anebo přidat svoje vlastní.

Promyslete, jakým způsobem si rozdělíte práci na Analýze. Žáci mohou např. předem projít otázky v pracovních listech a navrhnout, kdo a kde zjistí odpovědi. Z odpovědí pak Ekotým zpracuje přehled tzv. silných a slabých stránek v každém tématu.

UKÁZKA ČÁSTI VYPLNĚNÝCH PRACOVNÍCH LISTŮ K ANALÝZE ZE ZŠ PŘEROV

Otázka	Kdo a kde zjistí	Odpověď
<i>Třídíte ve škole odpady?</i>	Ekotým – anketa u žáků	Ano. <i>Třídíme papír, PET láhve, vybité baterie.</i>
<i>Jak nakládáte s nebezpečným odpadem (žárovky, chemikálie, PC, atd.)?</i>	Projekt p. uč. Váverková v rámci předmětu: Seminář z chemie	Ano. <i>Likvidujeme přes firmu.</i>
<i>Jsou koše na tříděný odpad i v ředitelně, sborovně i kabinetech?</i>	Ekotým – dotazování učitelů a vedení školy, místní šetření	Ne.
<i>Vědí žáci i učitelé, kde jsou koše na tříděný odpad umístěny?</i>	Ekotým – dotazování učitelů a žáků	Ano.
<i>Kde končí zbytky a odpadky z kuchyně – kolik se vyhazuje jídla ze školní kuchyně?</i>	Ekotým – vedoucí jídelny	<i>O končící zbytky jídla se postará firma BIOPAS sídlící v Kroměříži pravidelným odvozem.</i>

Analýzu ekologického stavu školy ulehčí využití pracovních listů. Ekotým pak snadněji vytvoří finální výstup shrnující silné a slabé stránky - ZŠ Ratibořická, Praha 9 a ZŠ Bezno

MENTORKA HANKA RADÍ: JAK ZPRACOVAT PŘEHLEDNĚ A VYUŽITELNĚ VÝSTUPY Z ANALÝZY S EKOTÝMEM

Pro zpracování výstupů z Analýzy se osvědčuje sestavení přehledů formou flipů, nástěnek, elektronických komiksů apod., ve kterých se pracuje s položkami „Co je v dané oblasti dobře (+) – silné stránky“, „Co je špatně (-) – slabé stránky“ a s těmito informacemi pak může Ekotým ve spolupráci i s ostatními velmi snadno sestavit plán další práce. Aby se takové výstupy Analýzy staly více atraktivními i pro ostatní, vyplatí se být kreativní. Je dobré do nich zakomponovat např. vtipné doprovodné fotografie nebo obrázky, které vytvoří sami žáci. V tématu Energie a Voda jsou velmi užitečné co do názornosti zpracované grafy spotřeb.

Ideální pojetí kroku Analýza je stav, kdy se Ekotým stává jeho koordinátorem a zapojí do zpracování výstupů jednotlivé třídy (vhodnější jsou starší ročníky, např. 5.–9. třída) s učiteli.

REFLEKTUJE:

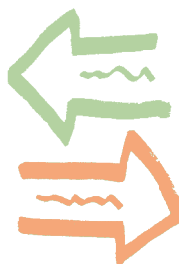
Došlo mi, že aby nám Analýza dobře klapla, bude to chtít hlavně dobrou organizaci. Měla bych oslovit děti, které si vybraly, že je zajímavá vedoucí role v Ekotýmu. Na Analýze si mohou vyzkoušet, zda jim vedení půjde.

Ještě potřebuju promyslet časové rozpětí celé Analýzy. Nesmí se to moc táhnout, jinak děti ztratí motivaci. Nerada bych ji nakonec dodělávala sama.

ESTER VS. VALERIE NA TÉMA NUDNÁ ANALÝZA:

V.: Pořád mám přece jen trochu problém s Analýzou jako takovou, nelíbí se mi to slovo, a připadá mi, že to žáky nebaví. Tak se vždycky tak nějak podvědomě snažím, aby nám nezabrala moc času a nedělali jsme ji každý rok.

E.: Tyto myšlenky mne také napadly. Nechci se jimi však nechat otrávit. Tak trochu si totiž myslím, že vnímání Analýzy jako těžké a nudné může často pocházet vlastně od nás, že to tak nějak od nás přejímají. Zatím jsem přesvědčená, že ji musíme zvládnout jako celkem zábavnou akci, když to dobře promyslíme.

V.: Něco pravdy na tom bude. Nejspíš budu muset letos velení přenechat Honzovi s Luckou, to jsou dva starší nadšenci z našeho Ekotýmu. Třeba se jim podaří nakazit jejich výzkumnickým nadšením i ostatní.

POKRAČUJÍCÍ

Brzy budeme muset začít zpracovávat novou srovnávací Analýzu. Popravdě jsme ji posledně trochu odflákli, tak je načase ji udělat pořádně. Mám skoro třetinu Ekotýmu obměněnou, tak už se nemůžu spolehnout na to, že si budou pamatovat, co jsme zjistili minule. Tentokrát by část otázek mohli vymyslet žáci a taky připravit další anketu, protože minulá (o odpadech) byla docela úspěšná.

ČÍM ZAČNU:

- Podíváme se nejdříve na výsledky minulé Analýzy a rozhodneme se, na které otázky kromě povinných se ještě zaměříme.
- Minimálně projdeme ty otázky, co jsme dělali minule, abychom porovnali výsledky.
- Naposledy nám hodně pomohli osmáci ve Fyzice s otázkami v tématu Energie, tak bychom mohli oslovit i další třídy o pomoc.
- Zpracování otázek si rozdělíme do našich minitýmů podle témat.
- V minulé Analýze jsme zpracovali témata Prostředí a Odpady, nyní pro srovnání uděláme stejná témata a jako nové téma přidáme Vodu.
- Zkusíme zpracovat výsledky Analýzy atraktivně, aby to nebyl jen seznam silných a slabých stránek, které nikdo nebude číst.
- Vymyslíme alespoň jeden dotazník pro žáky ve škole a jeden pro rodiče (nebo i lidi z města).

KANCELÁŘ RADÍ:
JAK UDĚLAT SROVNÁVACÍ ANALÝZU

Jak je zřejmé z jejího názvu, jádrem srovnávací Analýzy je porovnání stavu ze současného a minulého zjišťování. Některé odpovědi na otázky se během dvou let pravděpodobně nezmění, tyto otázky můžete z nového zjišťování vynechat, u ostatních je užitečné zjistit, jak se stav změnil. Výsledkem Analýzy je opět přehled nejdůležitějších zjištění, tj. silných a slabých stránek v jednotlivých tématech. Nejlépe srovnání vynikne, pokud zobrazíte odpovědi na stejnou otázku z předchozí a nové Analýzy vedle sebe. Nejzajímavější rozdíly nezapomeňte prezentovat ostatním (např. Počet úsporných baterií se zvedl o polovinu.; Žáci nyní používají o třetinu méně jednorázových obalů.; Škola je podle názoru rodičů příjemnější místo k učení než dříve.; apod.).

Doporučujeme se inspirovat i od jiných škol na webu programu Ekoškola (www.ekoskola.cz/cz/inspire).

PROSTŘEDÍ	2013-2015	2015-2017	NAVRHY
	MINULÉ	DNES	
• LÍBÍ SE PROSTŘEDÍ ŠKOLY	ČISTO, POKOJNÉ, MÍSTO, KUCHYNA, KUCHYNA, ŠKOLA, MOJE ŠK. + KUCH.	ANO ZABRAZUJEME KAKUŠOTA PŘED ŠKOLOU (LAVICKY, OTUŽOVÁNÍ)	VIDUŽOVAT SVOU VEŠTIVOSTI NEZEMNÍ ORALÍ
• HODNOCENÍ JEDNOTLIVÝCH PROSTOR	NEJLÍPŠÍ VŠETKÝCH	PROSTOR PŘED ŠKOLOU (LAVICKY, OTUŽOVÁNÍ)	PRÁVIDELNĚ OBŽIVNAT A VYKONAT VÝROBU
• KDO SE O PROSTOR ŠKOLY	PROSTOR ŠKOLY	PROSTOR ŠKOLY	ZMĚNIT MÍSTNÍ SVĚTEL A VODA VOLÁNÍ NA POUŽITÍ
• JE ŠKOLA PŘÍJEMNÁ K NÁVŠTĚVĚM	ANO, ZABRAZUJEME KUCHYNA, KUCHYNA, ŠKOLA, MOJE ŠK. + KUCH.	ANO ZABRAZUJEME KAKUŠOTA PŘED ŠKOLOU (LAVICKY, OTUŽOVÁNÍ)	NÁMĚ V POŘÁDEK
• KOLIK DĚTÍ A KOLIK VE ŠKOLE	60 DĚTÍ, KUCHYNA, KUCHYNA, ŠKOLA, MOJE ŠK. + KUCH.	60 DĚTÍ, KUCHYNA, KUCHYNA, ŠKOLA, MOJE ŠK. + KUCH.	ZAPLAT DO NĚČE WC DĚTÍ
• KDO A JAK SE STARA	PROSTOR ŠKOLY	PROSTOR ŠKOLY	

Ukázka srovnávací analýzy - ZŠ a MŠ Hrabová

MENTORKA HANKA RADÍ: JAK EFEKTIVNĚ A ZAJÍMAVĚ SEZNÁMIT OKOLÍ S VÝSLEDKEM ANALÝZY

Výstupy Analýzy lze využít i jako podklad pro jednání v rámci realizace některých finančně nákladnějších návrhů Ekotýmu. Například při jednání s vedením školy nebo samotným zástupcem zřizovatele školy, např. panem starostou. Pokud žáci Ekotýmu předloží podklady a argumenty pro svůj záměr, bude s větší pravděpodobností na správných místech posvácen.

viz foto – ZŠ a MŠ Povrly, schůzka s panem starostou: Žáci předložili výstupy z analýzy Voda, Energie a Odpady. Na jejich základě navrhovali nákup perlátorů k vodovodním bateriím a prodlužovacích kabelů s vypínačem v učebnách PC. Pan starosta jim vše odsouhlasil a zároveň přislíbil zajistit rozmístění sběrných nádob na nápojové kartóny v obci i v prostorách MŠ a ZŠ, včetně jejich zpětného odběru.

KANCELÁŘ A MENTORKA DÁŠA RADÍ: JAK DOPLNIT ANALÝZU ANKETOU

Některé otázky v Analýze nabízejí možnost oslovit žáky, učitele, rodiče nebo dokonce veřejnost prostřednictvím anket nebo dotazníků. Vyberte si otázky z pracovních listů a případně je upravte tak, aby byly srozumitelné v dotazníku nebo v anketě. Můžete připravit elektronickou verzi, tištěnou i verzi osobního dotazování. Zpracované výsledky doporučujeme zobrazit prostřednictvím grafů a vystavit je ve škole. Je dobré, pokud ke grafům přidáte také slovní shrnutí výsledků.

Mentorka Dáša dodává: Anketa se nám jeví jako rychlý a efektivní nástroj ke sběru informací, které potřebujeme získat k analýze nebo při monitorování. Ze zjištěných výsledků se dále snažíme vytěžit další nápady a návrhy na zlepšení. Zároveň jsou pro nás také zpětnou vazbou, zda některá nastavená pravidla fungují. Z hlediska času je to rychlé řešení a pro technicky zdatné členy Ekotýmu je docela zábava naučit se zpracovat anketu on-line. V jednom případě děti měly například možnost srovnat rychlost sběru dat při on-line anketě (u rodičů) oproti osobnímu dotazování (u žáků a učitelů). Děti při hodnocení dávaly přednost osobnímu dotazování, více cítily svou roli a důležitost při plnění úkolu.

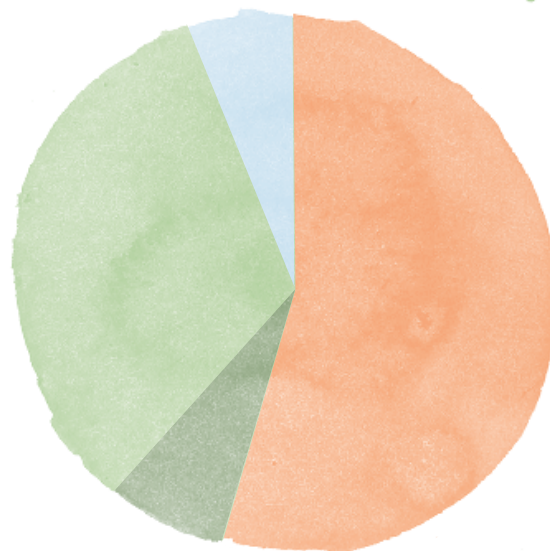
„Součástí naší analýzy byl dotazník pro žáky ohledně odpadů ve škole. Jedna z otázek se týkala obalů od svačin a pití. A zde jsou některá zjištění: Většina žáků nosí svačinu v igelitovém sáčku. Rozdíl je však znám mezi jednotlivými stupni (mladší žáci používají většinou boxy). Do budoucna bychom chtěli přesvědčit VŠECHNY naše žáky, učitele i ostatní zaměstnance, aby používali svačिनové boxy. Je to důležité pro snížení celkového množství odpadů.“

VÝSLEDKY NAŠEHO DOTAZNÍKU.

V této podobě je můžeme dát na web i na nástěnku.

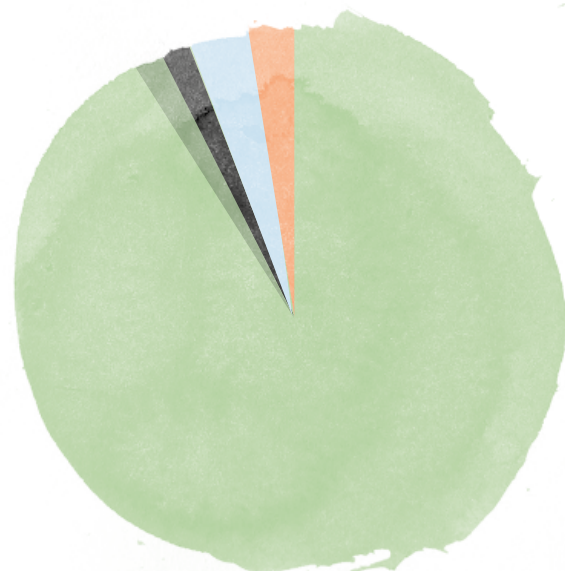
V ČEM NOSÍŠ SVAČINU DO ŠKOLY?

- *v igelitovém sáčku*
- *v papírovém sáčku*
- *ve svačínovém boxu*
- *svačinu si vůbec nenesím*

V ČEM NOSÍŠ PITÍ DO ŠKOLY?

- *v plastové láhvi*
- *ve skleněné láhvi*
- *v nápojovém kartonu*
- *v plechovce*
- *opítí do školy si vůbec nenesím*

REFLEKTUJE:

Došlo mi, že zjišťování informací pro Analýzu je jen část práce. Velký prostor je třeba dát i na zpracování výsledků a jejich prezentaci, aby nám Analýza skutečně k něčemu byla. Ještě potřebuju promyslet, jak efektivně využít výsledky Analýzy pro navazující Plán činností.

VALERIE

PLÁN ČINNOSTÍ

Náročné zjišťování je za Vámi a dobře zpracované výsledky Vám pomohou naplánovat si, co skutečně chcete ve škole změnit. Dobře postavený Plán je základním kamenem ekoškolních aktivit. Cílem této kapitoly tedy bude nastavit tvorbu Plánu tak, abyste nakonec získali nástroj, který Vám bude dobře sloužit. Projdeme spolu: Stanovení cílů na základě výsledků Analýzy; Základní minimum v Plánu činností; Seznámení s Plánem ve škole.

Plán činností vychází ze silných a slabých stránek zjištěných v Analýze stavu školy. Obsahuje cíle a plánované akce členů Ekotýmu ve zvolených tématech Ekoškoly. Jednotlivé úkoly v Plánu činností vymýšlí, realizují a mají za ně zodpovědnost žáci, a také vědí, proč jsou jednotlivé úkoly a cíle do Plánu činností začleněny.

ZAČÍNÁJÍCÍ

Analýzu máme hotovou, seznam nejzajímavějších silných a slabých stránek visí na chodbách a děti už jsou natěšené, co všechno uděláme. Teď to tedy jen sepsat a přitom udržet motivaci týmu. Důležitost Plánu je mi jasná, tak musím přesvědčit i naše dětské předsednictvo, abychom vymysleli, jak Plán kreativně vytvořit.

ČÍM ZAČNU:

Naplánujeme si dvě delší schůzky Ekotýmu, abychom měli na tvorbu Plánu činností čas.

- S naším šéfem Ekotýmu a jeho zástupkyní se sejdeme předem a vymyslíme program obou plánovacích schůzek.
- Vezmeme si k ruce přehled silných a slabých stránek z Analýzy.
- Podíváme se do kritérií, jak má Plán činností vypadat.
- Rozdělíme se do dvou týmů, každý bude zpracovávat jedno z našich témat (vodu a odpady).
- Na druhou plánovací schůzku, kde už budeme mít hrubou verzi Plánu, pozveme i členy, kteří se účastní méně často (paní ředitelku, školníka, další učitele).
- Děti, které si vybraly roli výtvarníka, budou mít za úkol vymyslet, jak Plán zpracovat, aby si ho každý na nástěnce všiml.

KANCELÁŘ RADÍ: JAK NA PŘEHLEDNÝ A FUNKČNÍ PLÁN ČINNOSTÍ

Než začnete tvořit celý Plán činností, vyzkoušejte si postup na jedné otázce. Vyberte si jednu silnou nebo jednu slabou stránku z Analýzy v jednom tématu. (Jste překvapení, že byste měli řešit i silné stránky? Ano, je to tak. Pro Plán činností nemusíte řešit jen to, co Vám ve škole nefunguje, můžete i udržovat, nebo posouvat to, co už funguje.)

Otázka z Analýzy (téma Energie): Můžete ovlivňovat teplotu ve třídách? Odpověď (z ankety a průzkumu): Třídy regulují teplotu zavíráním kohoutů a větráním. (silná i slabá stránka)

Jak ze silné a slabé stránky vytvoříte CÍL?: Odpovězte si na otázku, jak to bude vypadat, když to, co se nám daří, udržíme, a to, co se nedaří, zlepšíme?

Cíl: Teplota ve třídách je nastavená tak, aby se nám dobře učilo. Teplotu regulujeme, abychom šetřili energii, a správně větráme (takto je cíl popsáný jak to vypadá, když je to hotové).

Jak se dostanete k cíli? Odpovíte na otázku: „Co všechno musíme udělat, abychom cíl naplnili?“

Potřebujeme:

- aby žáci i učitelé věděli, co se děje, když regulují teplotu větráním, nebo nesprávně větrají, (plývají energií) a když mají přetopeno ve třídách (špatně se soustředí);
- aby si žáci a učitelé zvykli na správnou teplotu ve třídách (nižší než je teď), více se v zimě oblékali a správně větrali;
- aby byly zakoupeny nové termostatické ventily, nebo úplně vyměněn systém regulace tepla.

Když promyslíte, co potřebujete, můžete vymyslet, jak nejlépe to udělat. Pamatujte, že nikdy není jen jedna cesta k naplnění cíle a vyberte takovou, která bude fungovat právě u vás ve škole.

Hlavní úkoly:

- Informační kampaň – „Netop pánubohu do oken!“
- Motivační kampaň – „V zimě do třídy bez svetru nelez!“
- Projednání změny regulačního systému ve třídách s vedením školy.

Když máte vymyšlené hlavní kroky, je užitečné si je ještě rozdělit do menších, konkrétnějších úkolů (ty už nutně všechny nemusí být v Plánu činností, mohou se objevit třeba až v zápise ze schůzky). Pak potřebujete stanovit, do kdy má být úkol hotový a kdo za něj ponese zodpovědnost.

Společné vytváření a debata nad Plánem činností - ZŠ Ratibořická, Praha 9

CELÉ TO PAK MŮŽE VYPADAT TŘEBA TAKTO: PLÁN ČINNOSTÍ

TÉMA: ENERGIE

CÍL: Teplota ve třídách je nastavená tak, aby se nám dobře učilo.
Teplotu regulujeme, abychom šetřili energii, a správně větráme.

ÚKOL	DÍLČÍ ÚKOLY	TERMÍN	ZODPOVÍDÁ	PLNĚNÍ
Informační kampaň „Netop pánubohu do oken“		Do konce listopadu	Propagační tým se Zorkou v čele	Viz kapitola Monitorování a vyhodnocování
	Vytvoříme plakátky do tříd a velký plakát na chodbu	Půlka října	Výtvarníci Ema a Honza	
	Uděláme prezentaci ve třídách	Začátek listopadu	Propagátoři Lukáš a Tom	
	Informujeme učitele na poradě	Na nejbližší velké poradě	Paní učitelka Dana	

Videonávod, který Vám s tvorbou Plánu činností pomůže, si můžete pustit na stránkách Ekoškoly v sekci Inspirace.

REFLEKTUJE:

Došlo mi, že i když na první pohled vypadá Plán složitě, má svou logiku. Ještě potřebuji promyslet jak vytvořit Plán, který bude opravdu patřit dětem, a zároveň jej udělat dostatečně rychle a přehledně, aby byl funkční.

Cíl	Úkoly	Termín	Zodpovídá	Vyhodnocení
Předcházení vzniku odpadu	Nastavení teploty v učebnách Průběžná kontrola	Do 30. 10. do 15. 1. 2016 do 30. 11.	Anna Jan, Janek, Janek, B. Dana a Martin, B. Tereza, Nikola, Zdeněk Mikolaj, Zdeněk, Janek, B.	
Důsledné třídění vzniklého odpadu	3x do roka Kontrola třídění Kompostování	3x do roka listopad 2015 po celý rok	P. Kallus Věchováková Kučerová	
Zmenšování objemu	Důsledné třídění Sběr odpadů PETky	Do 12. 2015 po celý rok	Jiřina, AS	
Další využití věcí	Výrobky na E-1 Rady na projektování	průběžně	Kešřelský tým D.	
Nepřítvat potraviny ml	Brusky brat, nepřítvat Dana Zouř po Průběh 14	do 30. 3. duben 2016	Vešetková + ml B. ET + Kešřelský tým	

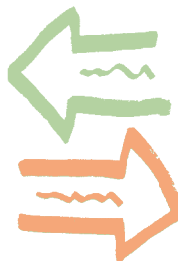

Plán činností může mít různou grafickou podobu. Tabulka, myšlenková mapa nebo třeba talíře, je to jen na vás
- ZŠ Generála Janouška, Praha 9 a ZŠ Přerov, Trávník 27

ESTER VS. VALERIE NA TÉMA KDO NAVRHUJE PLÁN ČINNOSTÍ

E.: V kritériích a na konzultacích nám pořád říkají, že Plán mají navrhovat děti, že má být podle nich. Já ale stejně nevím, jestli není lepší je trochu víc směřovat, aby z toho nevznikl úplný mišmaš.

V.: Záleží, co si představuješ pod slovem směřovat. Já jsem je ty první roky směřovala až tak, že pak děti říkaly, že si ten Plán můžu napsat klidně sama. Teď si myslím, že mi spíš funguje jim dát dobrou zpětnou vazbu, aby samy pochopily, že tygra na školní zahradě prostě chovat nelze.

POKRAČUJÍCÍ

V minulých Plánech činností už jsme se věnovali tématům Voda, Odpady, Prostředí a Energie. Říkala jsem si, že děti by mohlo trochu víc bavit, když letos uděláme nějaké nové zajímavé téma, které je pro ně neokoukané. V Analýze jsme si proto zjišťovali, jak jsme na tom ve dvou dalších tématech, Dopravě a Jídle. Teď si můžeme vybrat, které z nich zapracujeme nově do Plánu. Strukturu Plánu už máme zaběhnutou, tu nejspíš měnit nebudeme. Spíš se potřebujeme zaměřit na propagaci Plánu ostatním ve škole.

ČÍM ZAČNU:

- Při tvorbě Plánu nechám hodně zodpovědnosti na předsednictvu Ekotýmu a sejdu se s nimi kvůli tomu zvlášť.
- První návrh Plánu vyvěsíme na týden ve škole a vymyslíme způsob, jak jej můžou ostatní připomínkovat.
- Zpravodajové budou ve třídách pobízet, aby ostatní přidali své nápady do Plánu.
- Hotový Plán ukážeme panu řediteli a také na poradě učitelům.
- Výtvarníci vymyslí, jak Plán zpracovat, aby byl na nástěnce nepřehlédnutelný.
- Propagátoři vyberou na každý týden část Plánu, který budou hlásit v rozhlasu a zveřejňovat na webu.
- Zda se nová podoba Plánu povede, zkusíme část zveřejnit i v místních novinách a ukázat jej paní starostce (rovnou i s prosbou o podporu).

MENTORKA EVA RADÍ:

JAK MAJÍ ŽÁCI SAMI FORMULOVAT CÍLE A NA NĚ NAVAZUJÍCÍ ÚKOLY

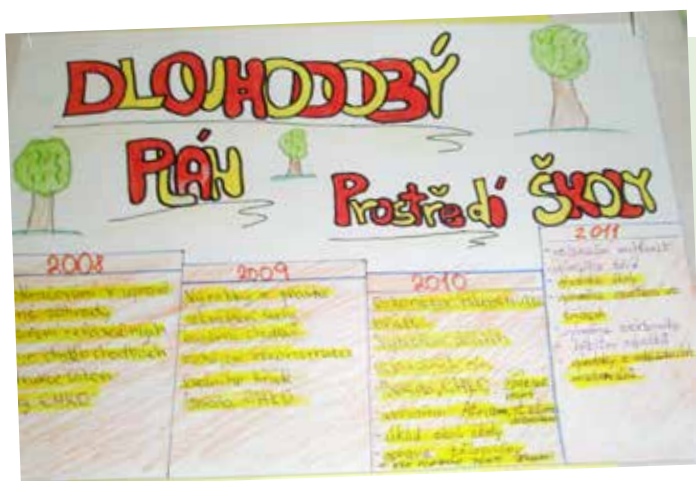

Při tvorbě Plánu činnosti žáci většinou ze začátku formulují cíle velmi obšírně a neurčitě. Například z analýzy vyplatí vysoká spotřeba energie. Žáci poměrně okamžitě zformulují cíl: Snížit spotřebu energie. Pomůžu jim otázkami typu: Jak to chcete udělat? Co k tomu povede? Jsou nějaké postupné kroky?

Žáci určitě navrhnu i cíle, které jsou ve školních podmínkách neuskutečnitelné. Není vůbec špatné je nechat zkusit vypracovat jednotlivé úkoly vedoucí i k tomuto cíli. Sami si zjistí, že to nelze, a potom už o jednotlivých navrhovaných úkolech přemýšlí reálněji.

V případě snížení energie to bylo nakonec jednoduché opatření – označit vypínače ve třídách, aby bylo jasné, kterou řadu světel ve třídě rozsvěcet. My učitelé jsme totiž často náhodně cvakali vypínači, dokud se nerozsvítila ta správná řada.

Konkrétní postup k tomuto příkladu od mentorky Evy naleznete v materiálech na webu Ekoškoly.

Ekotým si může stanovit i dlouhodobé cíle. Zvláště když škola obhájí titul až za čtyři roky. Každý rok se následně soustředí na naplnění konkrétních cílů a ty rozepisuje do podrobného ročního Plánu činností. Důležité je si však uvědomit, že situace se během let mění a cíle je potřeba občas přizpůsobovat novým podmínkám - ZŠ Bystřice nad Pernštejnem

KANCELÁŘ RADÍ: JAK EFEKTIVNĚ A ZAJÍMAVĚ SEZNÁMIT OKOLÍ S PLÁNEM ČINNOSTÍ

V mnohých školách zůstává pro nečleny Ekotýmu Plán činností jen nepříliš srozumitelnou tabulkou na nástěnce. Když budou ostatní vědět, co opravdu chcete ve škole změnit, nebo co už jste dokonce změnili, s větší pravděpodobností Vám pomohou nebo Vás ve Vaší činnosti alespoň podpoří. Připravte pro ostatní jednodušší formu Plánu činností a také je pravidelně informujte o tom, co už jste z Plánu činností udělali (více v další kapitole). Můžete také Plán činností zveřejňovat postupně po částech, vždy nějakým atraktivním způsobem.

Jak zjednodušit Plán činností? Odpovězte si nejdříve: Které části Plánu činností nemusí ostatní vidět? Které části jsou naopak pro ostatní důležité? Jak musíme vybrané části napsat, aby si je přečetl a pochopil někdo, kdo jen proběhne kolem nástěnky?

Ukázka zjednodušeného Plánu činností na nástěnce (nebo na web)

JAK TO BYLO DŘÍVE? >

Na zahradě je jen beton a zpustlé záhony.

O přestávkách raději chodíte do parku před školu než na zahradu, která většinou žáků připadá ošklivá.

CO S TÍM UDĚLÁME? >

Navrhne novou zahradu podle vašich nápadů, nápadů architekta a Ekotýmu.

Letos upravíme část záhonů a vytvoříme místo pro přestávky.

Požádáme o grant na větší úpravu.

CO Z TOHO BUDETE MÍT? >

Budete mít fajn místo, kde být o přestávce.

Na pěstitelkách budete konečně pěstovat něco, co můžete sníst.

JAK SE MŮŽETE ZAPOJIT?

Napište nám nápady, co by mělo na zahradě být.

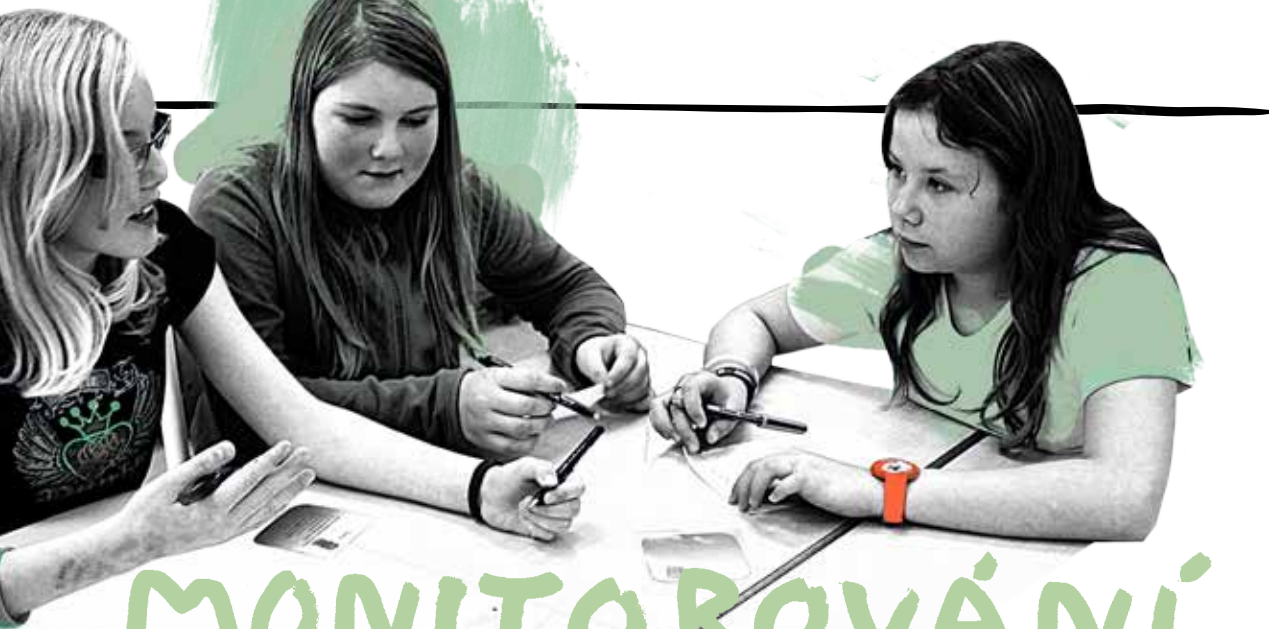
Vezměte rodiče na zahradní brigádu 15. dubna.

REFLEKTUJE:

Došlo mi, že Plán musíme mít tak jednoduchý a přitažlivý, aby se dal představit během jedné minuty.

Ještě potřebuju promyslet, jak sama dokážu informovat atraktivně, když půjde o představení Plánu na poradě kolegům.

MONITOROVÁNÍ A VYHODNOCOVÁNÍ

Plán činnosti je hotový, tak hurá do jeho naplňování. Začíná nejpraktičtější část 7 kroků – realizace úkolů, která nejvíc baví žáky a přináší viditelné výsledky. Tento krok je zároveň posledním, který je důležitý udělat v návaznosti na předchozí kroky (Analýza – Plán činností – Monitorování a vyhodnocování). Je důležité si uvědomit, že průběžné monitorování a vyhodnocování vaší práce Vám pomůže vyrovnat se s nezdary a využít získaných zkušeností pro příští roky.

Projdeme spolu: Průběžné monitorování úkolů; Vyhodnocování cílů na konci roku a práci s daty.

Členové Ekotýmu pravidelně vyhodnocují realizaci úkolů a dosažení cílů stanovených v Plánu činností. Také shromažďují informace o spotřebě energie, vody a o množství odpadu na škole. Tyto informace vyhodnocují a seznamují s nimi ostatní ve škole.

ZAČÍNÁJÍCÍ

V Ekotýmu už máme zaběhaný systém schůzek a postupně plníme úkoly, které jsme si vymysleli v Plánu činností. Na schůzkách si také vždy říkáme, jak jsme pokročili a rovnou to zaznamenáváme do zápisů. Zatím nemáme vymyšleno, jak si to budeme viditelně označovat v Plánu. Blíží se konec našeho prvního roku v Ekoškole, tak bych chtěla vymyslet, jak celkově vyhodnotit, co jsme zatím udělali.

ČÍM ZAČNU:

- Na schůzce si dáme pevný bod programu monitorování úkolů (asi někde na začátek).
- Vymyslíme, jak budeme v Plánu označovat plnění/neplnění úkolů.
- Požádám výtvarnice o zpracování kolika návrhů.
- Vybereme si datum na větší schůzku Ekotýmu (možná i s přespaním), kde budeme vyhodnocovat školní rok.
- Na velkou vyhodnocovací schůzku si připravím nějaké hodnotící aktivity já, podívám se na ekoškolí web pro inspiraci a něco zadám dětem.
- Na konec roku vymyslíme nějaké setkání (třeba i s vedením školy), kde oslavíme, co se nám podařilo.

MENTORKA HANKA RADÍ: JAK MONITOROVAT PLNĚNÍ A NEPLNĚNÍ CÍLŮ A ÚKOLŮ V PLÁNU

Plán(y) činností je dobré vytvářet pro celý školní rok a rozfázovat je pak i na krátkodobější. Nejlépe na období mezi velkými pravidelnými schůzkami Ekotýmu, které zpravidla probíhají alespoň jednou za dva měsíce. V plánu (osvědčily se tabulky) je dobré pro zpětnou kontrolu plnění zahrnout jako jednu z položek kolonku Splněno – Nesplněno – případně Splněno částečně. Plán je ideální umístit na nástěnce přístupné všem – např. v prostorách chodeb, haly školy apod. Členové Ekotýmu nebo další osoby, které za splnění daného úkolu zodpovídají, by měli zaznamenat (písemným zápisem nebo např. připíchnutím barevného špendlíku), v jaké fázi splnění se daný úkol nachází. V takto vedeném plánu je o to snazší a rychlejší kontrola, zda se cíl daří či nedaří naplnit. Pokud se pak v plánech objeví nějaký úkol jako opakovaně nesplněný, je nasnadě přehodnotit, zda se lze touto cestou k danému cíli přiblížit, či zda neexistuje i jiný postup.

KANCELÁŘ RADÍ: JAK NA VYHODNOCOVÁNÍ CÍLŮ

Průběžné vyhodnocování úkolů na schůzkách svěřte dětem (např. předsednictvu Ekotýmu). Vyhodnocování větších celků pomáhejte vést a předávejte zodpovědnost dětem postupně. Při vyhodnocování si položte otázky: Jak vypadá náš současný stav v porovnání s tím, co jsme si naplánovali? Co se podařilo? Podle čeho jsme to poznali? Kde jsou rezervy? Jak budeme pokračovat? Pro celkové vyhodnocení je klíčové mít dobře stanovené cíle a na ně navazující úkoly v Plánu.

Příklad: (cíl stanovený v Plánu činností): Teplota ve třídách je nastavená tak, aby se nám dobře učilo. Teplotu regulujeme, abychom šetřili energii, a správně větráme.

Jak jej můžeme vyhodnotit? Např. anketou, kterou zjistíme, zda nové nastavení teploty funguje. Zda jsme ušetřili energii i peníze, zjistíme až podle skutečné spotřeby. Správné větrání můžeme ověřit pozorováním ve třídách.

Možná při vyhodnocování zjistíte, že nejste schopni získat konkrétní odpovědi. Může to být i tím, že cíl nebyl měřitelně formulován. Nezoufejte a berte to jako ponaučení do budoucna.

Kromě zhodnocení cílů nezapomeňte vyhodnotit také práci celého týmu. Dejte dětem prostor pro sebehodnocení a vzájemné hodnocení, např. pomocí předem připravených otázek, jako např.: Jak jsem přispěl k práci týmu? Čím jsem byl/a užitečný ostatním? V čem bych měl/a na sobě ještě pracovat? Při vyhodnocování dejte prostor kreativitě, využijte hodnocení pomocí různých technik (barev, terčů, obrázků, metafor apod.). Tipy na vyhodnocovací aktivity najdete v materiálech na webu Ekoškoly. Na konci delšího období vždy oceňte práci celého Ekotýmu. Využijte pro to i vedení školy (nebo zástupce obce, pokud se podařilo změnit něco většího), dáte tomu hned větší váhu a dětem pocít důležitosti.

ESTER VS. VALERIE NA TÉMA (NE)SROZUMITELNÉ GRAFY

V.: Tak jsme zase každý rok „vyrobili“ několik grafů o spotřebě energie a vody a vyvěsili je na nástěnce. Stejně mi ale přijde, že informace je z toho nulová. Děti si to sice trénujou na výpočetce, ale nemám pocit, že by jim to dávalo nějakou smysluplnou informaci.

E.: Nechci dělat chytrolína, ale připadá mi, že je to hodně o tom, jak ten graf vypadá a jestli si děti data dovedou převést na nějakou představitelnou věc. Kolega fyzikář nedávno s dětmi o hodině přepočítával údaje o energii na to, kolik mobilů by nám to mohlo napájet a na jak dlouhou dobu. Myslím, že to docela fungovalo.

ESTER

REFLEKTUJE:

Došlo mi, že monitorování je hlavně o pravidelnosti a zvyku a není to vlastně žádná věda.

Ještě potřebuju promyslet, jak změnit pohled dětí na vyhodnocování, aby to braly jako samozřejmost, která jim opravdu pomáhá.

POKRAČUJÍCÍ

Monitorování a vyhodnocování je pro nás zaběhaná rutina, kterou víme, proč děláme. Loni jsme začali vyrábět grafy spotřeb, ale nepromyslela jsem to tak, aby nám opravdu k něčemu byly, takže to je výzva pro letošek. Vyhodnocujeme vždycky dvakrát ročně a vyrábíme si velký plakát, kde je vidět, co se nám podařilo a na čem ještě budeme pracovat.

VALERIE

ČÍM ZAČNU:

- Vyzkoušíme zpracovat naše data do grafů znovu a jinak, poradím se o tom s kolegyní matikářkou.
- Hospodářku školy poprosíme o více informací o spotřebách energie a vody.
- Uskutečníme podobný výzkum, jako jsme dělali o odpadech (vážení apod.) s jiným tématem.
- Letošní půlroční vyhodnocování svěřím dětem, předseda vymyslí, jak ocenit práci Ekotýmu.
- Dohodneme se, zda zachováme v Plánu smajlíky (plnění/neplnění) nebo vymyslíme nový způsob, který by i lidem mimo Ekotým srozumitelně vysvětlil, jak na tom s plněním jsme.
- Plakát s vyhodnocením roku letos uděláme i pro veřejnost na obecní vývěsku.

KANCELÁŘ RADÍ: JAK SBÍRAT A ZVEŘEJŇOVAT DATA

Sběr a vyhodnocování dat (spotřeba energie, vody, data o jídle apod.) Vám pomáhá sledovat, jak se daří naplňovat cíle nikoli jen na základě splněných úkolů. Předem si rozmyslete, jakou informaci chcete získat, než začnete data sbírat nebo provádět průzkum. Výsledky můžete zobrazovat přehledně formou grafů, které rychle ukážou rozdíly, a čtenářům pomohou udělat snadnější představu o tom, jak velká změna se nám (ne)podařila. Práce s grafy však vyžaduje trochu tréninku. Proto si to nejdříve vyzkoušejte na jednoduchém tématu (např. výsledky ankety). Data zpracujte do tabulky, z které pak vytvořte např. sloupcový graf. Společně si řekněte, co graf ukazuje. Poté teprve vytvářejte grafy ke spotřebám energie, vody, odpadům apod.

Grafy můžete vyrobit i ve 3D z reálného materiálu, např. sloupce můžete stavět z lega, koláčový graf z koláče atd. Velice důležité je trénovat i správný popis grafů. Domluvte se s kolegy, kteří učí matematiku nebo informatiku, aby použili pro výuku grafy, které vytvoříte v Ekoškole, a děti to naučili.

Ať sbíráte data nebo pořádáte osvětové akce, Ekoškola by vás měla hlavně bavit
- ZŠ Ratibořická, Praha 9

REFLEKTUJE:

Došlo mi, že když něco děláme mnoho let stejně, neznamená to, že to nejde dělat jinak a lépe.

Ještě musím promyslet, jak naučit děti, aby přemýšlely, co chtějí zjistit dříve, než to začnou zjišťovat.

VALERIE

INFORMOVÁNÍ A SPOLUPRÁCE

Informování je krokem, kterému se věnujete průběžně. Ekoškola je program celoškolní, a proto potřebujete, aby ostatní věděli, co v Ekotýmu děláte a měli možnost s Vámi spolupracovat. Informování však může být také zcela neúčinné, pokud zvolíte nevhodný obsah nebo formu. Spolupráci postupně rozšiřujte i za hranice školy, do blízké MŠ, sousední ZŠ nebo do Vaší obce. Projdeme spolu: Principy účinného informování; Fungující cedulky a plakáty; Celoškolní akce; Spolupráce napříč školou i navenek.

Informace o realizaci programu na škole jsou srozumitelné, snadno pochopitelné a jsou umístěny na viditelném místě. Na webových stránkách školy je samostatná sekce o programu Ekoškola na škole. Články do tisku píší žáci sami a hledají způsoby prezentace své práce v programu. Na realizaci programu se podílí celá škola.

ZAČÍNÁJÍCÍ

ESTER

S Ekotýmem už docela dobře plníme, co jsme si naplánovali. Scházíme se pravidelně a zástupci tříd předávají informace ze schůzek do své třídy. Máme nástěnku v hlavní chodbě a vytváříme webové stránky Ekoškoly. Rádi bychom naše informování udělali trochu zábavnější, protože se nám zdá, že si toho ostatní moc nevšímají. Potřebujeme vymyslet, jak oslovit rodiče a možná i další lidi a propojit je se školou. Chystáme se dát vědět o naší činnosti i do místního zpravodaje.

ČÍM ZAČNU:

- Zřídíme novou roli – Novináři, děti budou mít na starosti napsat články (a další texty k propagaci).
- Fotografové vyberou z našich fotek ty nejlepší, které dáme na nástěnku a do článků.
- Probereme vytvoření fotopříběhu na nástěnku o tom, co už jsme udělali.
- Začneme vymýšlet, jak lépe informovat do tříd a na web.
- Prodiskutujeme a rozvrhneme přípravu na akci pro celou školu (rodiče, veřejnost).
- Promyslíme, s kterými místními organizacemi bychom mohli navázat spolupráci a co bychom mohli společně dělat.

KANCELÁŘ RADÍ: JAK PODAT INFORMACE, ABY LIDEM ZŮSTALY V HLAVĚ I SRDCI

Myslete na to, že informování v Ekoškole má dvě funkce – sdělit, co děláme, a zároveň měnit postoje a chování k přírodě i lidem pozitivním směrem.

Použijte následující tipy, abyste proměnili informace z nudných a nezapamatovatelných na „chytlavé“. Snažte se, aby předávané informace byly jednoduché a používejte konkrétní příklady. Překvapte ostatní tím, že narušíte jejich tradiční představy. Když pracujete s fakty, ukažte je na představitelném příkladu. Motivujte lidi, aby se ztotožnili s hrdiny Vámi vyprávěného příběhu a více Vám pak naslouchali.

JAK NE

Složitě a abstraktně

Pomáhej s námi chránit přírodu.
Chovej se ekologicky.

Očekávané

Ekoškola = lidi, kteří třídí odpad

Špatně představitelná fakta

Každý rok mizí kus pralesa o velikosti
10 km².

Bez příběhu

Letos jsme v Ekotýmu splnili 90 % úkolů,
zavedli jsme nové koše na odpad, vylepšili
jsme školní zahradu zasazením stromů
a získali jsme peníze na sedací vaky
na školní chodby. Teď chystáme prodejní
jarmark bylinkových výrobků ze školní
zahradky. Přijďte si koupit čaj nebo
marmeládu a podpořte další činnost
Ekotýmu.

JAK ANO

Jednoduše a konkrétně

Nošením svačiny v plastové krabičce ušetříš
plasty, na jejichž výrobu se spotřebovává
neobnovitelná ropa.

Překvapivé

Ekoškola = parta lidí, které baví měnit věci
k lepšímu

Fakta, kterým rozumíte

Hromada pohozených větví přiláká do naší
školní zahrady až 20 druhů hmyzu.

S příběhem

Tomáš chodí do Ekotýmu druhým rokem.
Hodně rád fotí přírodu i lidi, tak začal fotit
místa, kde je vidět, že se o ně někdo dobře
stará, nebo naopak taková, která jsou
zanedbaná.

V Ekotýmu mají jeho fotky takovou
podporu, že se jeho kamarádi rozhodli
je vytisknout a uspořádat výstavu.
Jmenuje se *Krásné vs. Ošklivé*
a už za týden můžete přijít na vernisáž.
Umíte také něco, co bychom využili?
Přidejte se k Ekotýmu!

Volně inspirováno knihou: Heath, C., & Heath, D. (2007). *Made to stick: Why some ideas survive and others die*. New York: Random House. (v češtině: *Jak zaujmout hned napoprvé. Proč některé nápady okamžitě upoutají a jiné zapadnou*. Ikar. Praha. 2009.)

MENTORKY DÁŠA A EVA RADÍ: JAK PŘIPRAVIT CELOŠKOLNÍ AKCI PRO ŽÁKY, RODIČE, VEŘEJNOST

Celoškolní akce je takovou třeshinkou na ekoškolím dortu a je velmi dobrou formou propagace školy i Ekoškoly. Akce je potřeba plánovat poměrně dlouho dopředu. Nezapomeňte si stanovit, co je Vaším hlavním cílem. K čemu akce směřuje? (Představujete práci Ekotýmu, nebo chcete poukázat na problém, který řešíte?). Jak Vaše akce souvisí s tématy Ekoškoly? Co bude pro Vás přínosem a co získají účastníci? Vytvořte si hned na počátku časový harmonogram příprav, realizace, zhodnocení a pověřte konkrétními úkoly členy Ekotýmu. Harmonogram zveřejněte a postupně doplňujte. Uvědomte si, pro kolik žáků a účastníků akci připravujete a jak dlouho bude trvat vlastní realizace. Zapište si, co budete potřebovat, včetně finanční náročnosti na pomůcky apod. Oslovte s konkrétními návrhy vedení školy, žáky, spolupracující učitele, učitele, rodiče. Najděte si kamarády ze sousední Ekoškoly a třeba Vám pomohou. Oslovte místní tisk, média. Novináři zpravidla nemají mnoho času, je dobré jim poslat pozvánku v předstihu a také s krátkou anotací, kde představíte svůj záměr, aktivity. Nezapomeňte osobně pozvat důležité hosty!

Pokud je to osvětová akce, žáci se musí v problematice orientovat, je potřeba tedy s nimi téma akce probrat ve výuce. Je také možno na část akce pozvat odborníka nebo oslovit ke spolupráci místní firmu, lze tak získat zároveň i sponzorský dar (věcný nebo finanční).

CO SI ZODPOVĚDĚT, NEŽ ZAČNETE PLÁNOVAT

*Jaká je cílová skupina?
(žáci, rodiče, veřejnost,
zastupitelé, všichni
dohromady?).*

*Co je cílem akce
(osvěta, zábava,
získání financí?).*

*Jaký bude vhodný
termín? Jaká bude
„mokrý alternativa“
v případě špatného
počasí, koná-li se
akce venku?*

*Co zvládnou připravit
žáci a co musí udělat
dospělí? Kteří kolegové
pomohou s akcí? Zapojí
se jen Ekotým nebo i
třídy?*

NA CO JE POTŘEBA MYSLET PŘI ZAŘIZOVÁNÍ

Občerstvení pro
návštěvníky – z vlastních
zdrojů (buchty, koláče) nebo
cateringová firma.

Přípoj na elektřinu –
mikrofon, hudba, varná
konvice.

Dostatečně dopředu
informovat o konané akci
do novin, na stránky školy,
vytvořit pozvánky.

Připravit s dětmi program
(stanoviště) – děti vždy mají
dost nápadů, je potřeba
s nimi probrat, zda jsou
realizovatelné a smysluplné.
Pomáhat dětem s přípravou
– připomínat, motivovat,
nacvičit moderování aj.

JAKÉ ORGANIZAČNÍ ZÁLEŽITOSTI JE TŘEBA VYŘEŠIT

Domluvit akci
s vedením školy.

Informovat o akci
rodiče žáků.

Pokud si domlouváme
pomocníky, je třeba myslet
i na čas přípravy a čas
na úklid.

Kolik to bude stát?
Kde se dají peníze
získat a kde
na akci ušetřit?

Ekotým může efektivně informovat své spolužáky i pomocí školního rozhlasu - ZŠ Ratibořická, Praha 9

ESTER

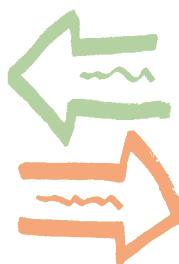
REFLEKTUJE

Došlo mi, že v informování platí více než jinde, že kvalita je mnohem důležitější než kvantita. Ještě potřebuji promyslet, jak navázat opravdovou spolupráci s místními organizacemi, ne jen takovou, kdy budeme mít jednorázovou společnou akci.

ESTER VS. VALERIE NA TÉMA PSANÍ ČLÁNKŮ ŽÁKY

E.: Když si občas přečtu, co děti píšou do písemek a slohových prací, tak mám docela obavy z toho, že by měly samy psát články do novin o Ekoškole. Ale zase je nechci nechat napsat článek a pak jim ho celý přepsat.

V.: Přepisovala jsem jim články první dva roky. Pak jsem na to přestala mít čas, začala jim psát jen komentáře a světe, div se, najednou začaly psát lépe a samy si kontrolovat chyby (nebo to dávat přečíst spolužákům). Občas se mi zadaří, že češtinářka použije v hodině ekoškolí téma a trénují psaní článku do novin, tak to pak využijeme a opravdu ho někam pošleme.

POKRAČUJÍCÍ

Používáme k informování nástěnku, stránku na webu, občas hlásíme do rozhlasu, máme informatory v každé třídě. Loni jsme poprvé dělali také větší osvětovou kampaň ve škole a v obci. Používali jsme také různé plakáty a cedulky. U většiny věcí ale zatím nezjišťujeme, jestli mají nějaký dopad. Chtěli bychom teď zopakovat úspěšnou akci pro rodiče a možná přidat i pár novinek. Určitě musíme zlepšit způsob, jak zapojujeme ostatní ve škole, to je zatím pořád jen nárazové.

VALERIE

ČÍM ZAČNU:

- Vyhodnotíme, jak funguje informování ve třídách, a navrhne možná nějaké novinky.
- Zjistíme (kvízem nebo anketou), zda fungují naše informační plakáty a cedulky, které jsme dlouho neměnili.
- Zařídíme náš vlastní ekoškolí facebook, budeme tam dávat jak svoje příspěvky, tak přebírat ty z oficiálního FB Ekoškoly (www.facebook.com/EkoskolaCZ).
- Naplánujeme třetí ročník naší celoškolní akce, letos na téma Jídlo.
- Probereme obnovení spolupráce s místním klubem seniorů, která byla kdysi zajímavá.
- Naši Zpravodajové a Fotografové dostanou za úkol projít weby jiných Ekoškol a nasbírat nějakou inspiraci.

KANCELÁŘ RADÍ: JAK FORMULOVAT SDĚLENÍ, KTERÉ ZAPŮSOBÍ

Když chceme, aby se spolužáci a kolegové začali chovat ekologicky, nestačí jim to jen říct. Informování plné důležitých faktů, moralizování a strašení černou budoucností na většinu lidí nepůsobí. Když místo toho využijeme apel na tzv. sociální normu, můžeme být úspěšnější. Sociální normy jsou nepsaná pravidla, která společnost dodržuje, nebo považuje za správná. Sociálním normám se vědomě i nevědomě přizpůsobujeme. Pokud v rámci výzev řeknete ostatním, že jejich spolužáci a kolegové se také chovají ekologicky, je pravděpodobnější, že je budou následovat.

Příklady nefunkčních výzev:

- Šetřením vodou chráníte vzácný zdroj a naše životní prostředí (informování).
- Když budete odhazovat odpady, vaše děti budou jednou žít na jedné velké skládce (zastrašování).
- Slušně vychovaní žáci neplýtvají jídlem (moralizování).

Příklad funkčních výzev:

- 75 % tvých spolužáků zavře kohoutek, mezitím co si mydlí ruce (apel na sociální normu).
- Gratulujeme, Vaše třída vyhodila o 20 % méně odpadků, než je průměr ve škole. (pochvala ve vztahu k sociální normě)

Sociální normu nastavujeme i tím, jaké prostředí okolo sebe vytváříme. Na místě, které je uklizené, lidé s menší pravděpodobností odhodí odpady než tam, kde už nějaké leží. Hezky vymalované zdi budou s menší pravděpodobností pomalovány než ty, které už jsou znečištěné.

KANCELÁŘ RADÍ: JAK NAVÁZAT SPOLUPRÁCI UVNITŘ ŠKOLY

Dobrá spolupráce uvnitř celé školy je důležitým krokem, který navazuje na dobré fungování uvnitř Ekotýmu. Zjistěte, co by ostatním pomohlo, aby se zapojili, a co jim v tom naopak brání (např. se ptejte: „Kterou z ekoškolích činností byste si rádi vyzkoušeli?“ „Co umíte a mohlo by nám v Ekošcole pomoci?“ „Co Vám brání, abyste se více zapojili?“). Výzvy k ekologickému chování i tady fungují sociální normy. Napoprvé se možná přidá jeden, dva, ale další měsíc nebo za rok to budou další, a jakmile budou Vaše aktivity na škole zaběhnuté, všem bude připadat normální se zapojit.

Doporučujeme nestavět Ekotým do mocenských a ještě k tomu represivních rolí vůči ostatním – např. ekohlídky z Ekotýmu, které upozorňují ostatní na neekologické chování a ještě jim dávají černé puntíky. Pamatuje na to, že jakmile budou děti z Ekotýmu fungovat jako „policajti“, ostatní žáci se budou chovat dobře jen v jejich přítomnosti, starší žáci budou takové hlídání bojkotovat a nakonec bude Ekotým ve škole neoblíbený.

REFLEKTUJE:

Došlo mi, že dokud nezjistíme, zda je naše informování funkční, nemá cenu navrhovat některé celoškolní změny.

Ještě potřebuju promyslet, jak dělat s žáky atraktivně průběžné informování ve třídách i v rámci celé školy.

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA VE VÝUCE

Podobně jako Informování a Spolupráce prochází i tento krok celou realizací programu Ekoškola. Zapojení témat Ekoškoly do výuky pomáhá, aby členové Ekotýmu i všichni ostatní rozuměli, co znamená Ekoškola a proč mění školu, aby byla přátelská k přírodě. Zároveň tento krok prohlubuje spolupráci mezi učiteli ve škole. Oproti jiným krokům přenáší více zodpovědnosti na Vás, učitele, než na žáky. Projdeme spolu: Způsoby zapojení témat do výuky; Princip starší učí mladší; Využití připravených učebních celků Ekoškoly; Začlenění Ekoškoly do EVVO.

Témata programu Ekoškola jsou začleněna do výuky v co největší možné míře. Žáci mají základní přehled o environmentálních problémech v tématech Ekoškoly. Ve výuce se učí analyzovat tyto problémy, zjišťovat jejich příčiny a důsledky a možné konflikty vznikající při řešení. Vyučující využívají pro plánování výuky cíle formulované v učebních celcích Ekoškoly, nebo přímo vyučují podle nich.

ZAČÍNÁJÍCÍ

ESTER

Zařazení témat Ekoškoly do výuky mám zatím rozmyšleno v předmětech, které učím – v přírodopise a v občanské výchově. Domlouvám se postupně s kolegy, aby Ekoškola pronikla i do dalších předmětů. Myslím, že se hodně tomuto kroku budeme věnovat při přípravě a realizaci celoškolní akce, kterou jsme naplánovali už v rámci Informování. Zdá se mi, že Ekoškola vlastně naplňuje většinu průřezového tématu environmentální výchova, ale musím to ještě prodiskutovat s naší EVVO koordinátorkou.

ČÍM ZAČNU:

- Projdu si cíle z Učebních celků Ekoškoly (www.ekoskola.cz/cz/materialy) a podívám se, do kterých předmětů by se co hodilo.
- Zkusím oslovit alespoň jednoho dalšího kolegu, aby cíleně zařadil něco do své výuky.
- Na Ekotýmu probereme, jestli bychom mohli vymyslet nějaké zábavné učení o tématu Voda (které máme letos v Plánu) pro prvňáky a druháky.
- Promyslíme s Ekotýmem, zda bychom mohli zjistit, kolik toho o ekoškolních tématech žáci vědí a jak se o nich učí – třeba nějakou anketou.
- Sejdou se s naší EVVO koordinátorkou a zkusím s ní probrat, co se vlastně na škole dělá a jak do toho zapadá Ekoškola (nebo ji pozveme na Ekotým a tam to rovnou probereme s dětmi).

MENTORKA EVA RADÍ: JAK NA TÉMATA EKOŠKOLY VE VÝUCE

Témata a cíle Ekoškoly se hodí do každého předmětu, materiály Ekoškoly lze často využít – jak připravené Učební celky, tak drobné náměty do jednotlivých hodin. Například některé body Analýzy můžeme plnit v hodinách pracovních činností, kdy se zabýváme domácností, úsporami a informacemi o nutnosti sledování spotřeby. Při pěstitelských pracích a dílnách zase pečujeme o prostředí školy, nebo v zimních měsících plánujeme, co kde vylepšit. Výpočty spotřeby energie můžeme využít ve fyzice, tvorbu plakátů při výtvarce, grafů při informatice apod.

Tématy Ekoškoly a udržitelného rozvoje se zabýváme průběžně v hodinách. Na naší škole konkrétně máme v osmém a devátém ročníku volitelný předmět – biologicko-geologická praktika, kde zařazujeme tato témata – vztah k přírodě, biodiverzita, klimatické změny. V devátém ročníku zařazujeme předmět Výchova k udržitelnému rozvoji (VUR), kde se spojuje udržitelný rozvoj lidstva (pojmy a organizace udržitelného rozvoje, globální problémy, klimatické změny) s udržitelným rozvojem jedince – volba povolání. Předmět učíme jako dvouhodinovku jednou za čtrnáct dní.

Velmi se nám osvědčily akce, kdy starší učí mladší v různých tématech Ekoškoly. Osmáci mají připravený program o vodě, deváťáci zase o odpadech. Tyto programy směřujeme k mladším spolužákům. A na významné dny – Den vody, Den Země, Den Ekoškol – členové Ekotýmu připraví program nebo stanoviště pro ostatní žáky.

V materiálech Ekoškoly se najde spousta dobrých aktivit – využívám tmelící hry pro přivítání nových členů Ekotýmu nebo nového žáka ve třídě, při analýze například děti hodně zaujal přepočít spotřebované vody – kolikrát naplní celou třídu, náměty na venkovní aktivity v zahradě a mnohé další.

KANCELÁŘ RADÍ: JAK NA VZÁJEMNÉ UČENÍ ŽÁKŮ (TZV. VRSTEVNICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ)

Nabídněte členům Ekotýmu příležitost připravit si vzdělávací aktivity pro ostatní žáky, ať už z Vaší školy nebo ze spřátelené ZŠ či MŠ. Vzájemné vzdělávání žáků má mnoho výhod:

- přípravou výuky pro druhé se žáci sami učí;
- žáci-posluchači se cítí uvolněně, když je učí jejich spolužáci;
- vzájemné učení podporuje týmového ducha;
- posiluje sebevědomí žáků a zlepšuje jejich komunikační dovednosti.

Podporujte žáky, aby si výuku navrhli sami, zároveň jim ale pomáhejte s přípravou zejména tak, aby:

- si stanovili rozumný cíl, kterého chtějí dosáhnout a který souvisí s Ekoškolou (ideálně ho vybrali z Plánu činností);
- připravili takové aktivity, které budou žáky bavit, zároveň budou ale smysluplné a budou směřovat k cíli, který si stanovili (Př.: *pokud je naším cílem, aby se spolužáci naučili třídít odpad, tak pomůže, když si sami vyzkouší vytřídit konkrétní druhy odpadu, např. ty, které najdou u sebe v batohu; naopak když budou skákat v pytích v barvách kontejnerů, tak se sice zabaví, ale třídít se moc nenaučí*);
- navrhli aktivity, které budou tvořit logický celek (např. divadelně ztvárněnou pohádku/ příběh; stanoviště propojená tématem nebo otázkou či problémem);
- připravili aktivity odpovídající věku žáků, které budou učit;
- rozvrhli si role v přípravném týmu a dohodli se, kdo bude reálně učit (ne všichni chtějí přímo komunikovat se žáky, mohou se ale podílet na přípravě);
- vyzkoušeli si předem, např. na schůzce Ekotýmu, jak bude učení fungovat.

Příklady vzájemného vzdělávání žáků najdete na webu v sekci Inspirace (v kroku EV ve výuce a také v kroku Informování a spolupráce), další tipy uveřejňujeme průběžně na facebooku Ekoškoly.

ESTER

REFLEKTUJE:

Došlo mi, že krok EV ve výuce bude chtít ode mě více promýšlení, jak vše propojit ve škole a nastavit spolupráci s kolegy.

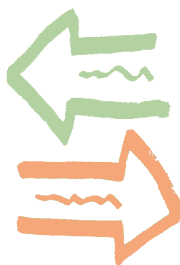
Ještě potřebuji promyslet, jak motivovat kolegy, aby nebrali zařazení témat Ekoškoly do výuky jako práci navíc, ale naopak jako pomoc s výukou.

ESTER VS. VALERIE NA TÉMA TEMATICKÉ DNY EKOŠKOLY

E.: Líbí se mi myšlenka, jednou nebo dvakrát ročně věnovat jeden den nějakému ekoškolímu tématu. Na některé škole jsem viděla, že měli „modrý den“ věnovaný vodě a každý učitel se třídou dělal něco na téma voda.

E.: Díky, toto rozdělení se mi zamlouvá. Napadá mne, že tematický den můžeme s Ekotýmem udělat i pro určitou část školy, třeba jen pro druhý stupeň na téma Analýza. Nejen, že je seznámíme s tématy, v kterých chceme na školu posunout, ale získáme i spolupracovníky, takže to půjde rychleji. Akčním dnem to na závěr zakončíme, oslavíme a ještě představíme, co jsme udělali v tématu. Zkusíme to letos na Den Ekoškol a pak určitě i na Den Země.

V.: Je to sice hezké, ale problém je v tom „dělali něco na téma“. Je třeba si dát pozor, aby z toho nevzniknul takový míšmaš ekologie, sportu, výtvarky a dalšího, co nakonec ani v jednom nic nepřinese. Z vlastní zkušenosti radím přemýšlet o těchto dnech jako o TEMATICKÉM DNI a AKČNÍM DNI. TEMATICKÉ DNY jsou menšího rozsahu a cílené hlavně na školu. Připravujeme je s Ekotýmem, když chceme ostatní s něčím seznámit (s programem Ekoškola, s Analýzou či konkrétním tématem). Představujeme na nich většinou naši plánovanou činnost, děláme průzkumy a také osvětu či výuku. Ukazujeme na nich, jak se mohou ostatní zapojit a pomoci nám. AKČNÍ DEN děláme většinou na závěr nějaké větší části (ukončení ekoškolího projektu, jako je Litter Less či uzavření některého z velkých kroků). Je to vyvrcholení, které je určené i pro širší veřejnost, a my tam prezentujeme naše výsledky, informujeme o problematice atd. S oběma typy dnů nám pomáhají i kolegové a děti mimo Ekotým, jen je důležité držet linii a cíl této akce, aby z toho nebyl výše zmíněný míšmaš.

TÉMATICKÉ či AKČNÍ DNY by v rámci Ekoškoly měly vždy vycházet z Plánu činností a mít tak jasný cíl - ZŠ Jílové u Prahy

POKRAČUJÍCÍ

Ekoškola si u nás postupem let ve výuce vybudovala slušnou pozici. Mám výhodu, že jsem zároveň koordinátorka EVVO a náš Školní program EVVO jsem sestavovala, už když jsme byli v Ekoškole, tak to tam mám všechno pěkně propojené (aspoň tedy na papíře). Myslím, že se mi i docela daří předávat zodpovědnost žákům, vzájemné učení už má taky vybudovanou tradici. Jediné, co vlastně úplně nevím, jak konkrétně kolegové ta témata učí a jestli to má nějaké reálné výsledky.

ČÍM ZAČNU:

- Na poradě se s kolegy pobavím, jak dělají Ekoškolu ve své výuce a co by jim případně ještě pomohlo.
- Ve svých předmětech přírodopis a ekologická praktika letos v sedmičce a osmičce víc propojím, jak souvisí environmentální problémy s naším životem.
- Dál budeme pokračovat ve vzájemném učení, Ekotým chystá divadelní představení i pro mateřské školy v okolí.
- Jako každý rok budeme kromě článků z činnosti Ekotýmu zveřejňovat i krátké „osvětové“ články k tématům Ekoškoly.

KANCELÁŘ RADÍ: JAK PRACOVAT S UČEBNÍMI CELKY EKOŠKOLY

Stáhněte si na webu Učební celky Ekoškoly a rozmyslete si, jak je můžete využít ve výuce. Podívejte se na příklady toho, jak rozmanitě lze využít Učební celky Ekoškoly ve výuce různých předmětů.

TÉMA/UČEBNÍ CELEK/STUPEŇ	CÍLE (VÝBĚR)	MOŽNÉ VYUŽITÍ V PŘEDMĚTECH	PROPOJENÍ S OSTATNÍMI 7 KROKY
Prostředí školy/ Zlepšujeme třídu/ 1. stupeň	<i>Žák navrhne úpravy své třídy tak, aby se v ní cítil lépe, a své návrhy zdůvodní</i>	Třídnické hodiny nebo tematické dny	Trénink pro Analýzu a Plán činností, kde navrhují žáci změny ve škole
Voda/ Voda všemi smysly/ 1. stupeň	<i>Žák rozvíjí vnímavost a citlivost vůči vodě jako jedné ze základních složek životního prostředí</i>	Prvouka Výtvarná a hudební výchova	Naladění na témata Ekoškoly
Odpady/ Cesta výroby papíru/ 2. stupeň	<i>Žák analyzuje cyklus výroby výrobku z papíru a označí fáze, ve kterých vznikají odpady</i>	Pracovní činnosti Chemie	Návrhy na předcházení vzniku odpadu v Plánu činností
Doprava/ Hluk a protihluková opatření / 2. stupeň	<i>Žák porozumí fyzikální veličině zvuk, naučí se pracovat s jejími jednotkami a dokáže měřit hluk</i>	Fyzika	Součást Analýzy nebo Monitorování a vyhodnocování
Biodiverzita/ Biologická rozmanitost a její význam/ SŠ	<i>Student vyjádří svůj názor, zda biodiverzitu chránit či ne, a zformuluje pro to vlastní argument</i>	Biologie Trénink argumentace v češtině	Příprava pro pochopení, proč se věnovat např. úpravám zahrady pro podporu biodiverzity
Energie/ Jak si (ne)zatopit/ SŠ	<i>Student porovná různé způsoby vytápění s ohledem na jejich dopad na životní prostředí</i>	Fyzika Matematika	Návrhy na změny ve vytápění ve škole v Plánu činností; Propojení s rodinou (jak doma vytápíme)

KANCELÁŘ RADÍ: JAK ZAPADÁ EKOŠKOLA DO CELKU EVVO NA ŠKOLE

Prostřednictvím aktivit Ekoškoly můžete naplnit celou řadu cílů environmentální výchovy. Cíle a výstupy pro EV jsou popsány jako tzv. Doporučené očekávané výstupy (DOV) pro Průřezové téma EV. Ke stažení je máte na webu Ekoškoly. Hlavní důraz klademe na rozvíjení akčních kompetencí a řešení a posílení přesvědčení žáků, že mohou ovlivňovat stav životního prostředí vlastní aktivitou. Pokud máte sepsaný tzv. Školní program EVVO (někdy také Školní plán EVVO), uveďte do něj i aktivity, které děláte v Ekoškolě. Nezapomeňte ale, že ŠP EVVO je dokument pro Vás, učitele, a není stejný jako Plán činností Ekoškoly, který vytváří a používají především žáci Ekotýmu.

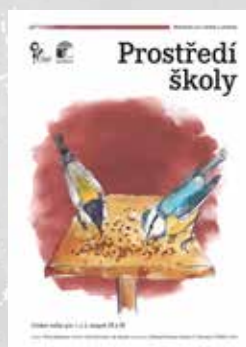
REFLEKTUJE:

Došlo mi, že je pro kolegy užitečné vytvořit seznam některých cílů z učebních celků s návrhy, ve kterých předmětech je lze naplnit, ať si je potom sami vyberou a uskuteční.

Ještě potřebuji promyslet, jak lépe ověřovat, zda vlastně učíme environmentální témata smysluplně a děti si z toho něco odnášejí.

NEVYMÝŠLEJTE NĚCO, CO UŽ VYMYSLELI JINÍ. UČEBNÍ CELKY JSOU VÝBORNÝM POMOČNÍKEM.

EKOKODEX

Sedmým krokem na cestě Ekoškolou je tvorba Ekokodexu. Zpravidla jej s žáky tvoříte až poté, co zvládnete část úkolů z Plánu, ale nemusí to být nutně poslední bod Vaší činnosti. Tvorba Ekokodexu Vám pomůže ujasnit si, co je pro Vás v Ekošcole důležité, a také využít spolupráci s ostatními ve škole. Projdeme spolu: Tvorbu Ekokodexu; Tvorbu třídních Ekokodexů; Hodnoty vs. pravidla; Obnovu Ekokodexu.

Ekokodex vyjadřuje hodnoty a pravidla, na kterých se shodla celá škola a které odráží činnost v Ekošcole. Členové Ekotýmu dokážou vysvětlit obsah a výběr hesel v Ekokodexu. (Hodnoty vyjadřují to, čemu věříme a čeho si vážíme. Pravidla jsou konkrétní zásady, které chceme dodržovat).

ZAČÍNÁJÍCÍ

ESTER

Tento rok jsme toho obě v Ekošcole hodně zvládly, a tak jsme se domluvily, že vzájemná návštěva by mohla potěšit nás i děti v Ekotýmu. Dohodly jsme se, že přijedu k Valerii a jako hlavní bod programu (kromě vzájemného povídání dětí a prohlídky školy) jsme zvolily tvorbu Ekokodexu. Říkaly jsme si, že pohled někoho jiného nám pomůže a pro druhý tým to bude zase zpestření běžné náplně schůzek.

VALERIE

ČÍM ZAČNU:

- Před schůzkou uděláme anketu na téma Ekokodex ve škole a sesbíráme nějaké nápady na hesla.
- Na naší schůzce Ekotýmu to prodiskutujeme a sepíšeme, co bychom v Ekokodexu určitě chtěli mít.
- Propagátoři mají také za úkol podívat se do inspirace na webu Ekoškoly a hledat zajímavé nápady.
- Na schůzce u Valerie sesbíráme tipy, jak co nejvíce zapojit ostatní žáky ze školy do vytváření Ekokodexu (zatím plánujeme školní soutěž na výtvarné zpracování).
- Na společné schůzce chceme ve skupinkách navrhovat z podkladů hesla a pak si je vzájemně komentovat, zda se nám líbí a zda jim rozumíme.
- Až se pak vrátíme do školy, dotvoříme Ekokodex a na slavnosti na závěr školního roku jej slavnostně odhalíme.

KANCELÁŘ RADÍ: JAK NA TVORBU NEBO OBNOVU EKO KODEXU

Dobrý Ekokodex vypadá jako seznam hesel, které Vás:

- zaujmou na první pohled;
- budete jim věřit;
- dokážete si některá zapamatovat;
- a jako celek se Vám to bude líbit.

Na tvorbu Ekokodexu si nechte dostatek času, abyste mohli prověřit, že vybraná hesla jsou opravdu ta pravá. Můžete jej klidně tvořit průběžně během roku. Dobře funguje, když Ekokodex obsahuje jak hodnoty, kterým věříte, tak pravidla, která jste se společně rozhodli dodržovat. Nebojte se navržená hesla nejdříve ověřit, např. anketou ve škole. Anketu můžete využít také k sběru návrhů, nebo naopak k vyhodnocení již existujícího Ekokodexu. Dávejte přednost pozitivním a konkrétním heslům (např.: „Záleží nám na tom, aby okolí školy bylo čisté a zelené“ nebo „Kohoutky pouštíme s rozmyslem“) před negativními (např. „Nepohazujeme odpadky v okolí školy“, „Nechceme plýtvat vodou“) a obecnými proklamacemi (např. „Chráníme přírodu“ nebo „Třídíme odpady“). Zvolte raději menší počet hesel, který si zvládnete zapamatovat (maximálně 5–9).

Ekokodex je živý dokument, a proto jej vždy po čase znovu projděte a zjistěte, co byste rádi změnili. Pokud máte „podezření“, že kolem Ekokodexu už spolužáci chodí bez povšimnutí, můžete změnit jeho grafickou podobu nebo umístění. Nabídněte také jednotlivým třídám, aby si připravily třídní Ekokodexy, podpoří to jejich přijetí Ekoškoly. Mohou použít stejný text jako školní Ekokodex a změnit jen grafickou podobu, nebo si upravit i obsah podle potřeby třídy.

Ekokodex může mít různou podobu. Fantazii se meze nekladou - archiv vzdělávacího centra TEREZA

ESTER

REFLEKTUJÍ:

Došlo nám, že aby byl Ekokodex funkční (to znamená – každý si z něj něco zapamatoval), musíme promyslet nejen vzhled, ale i jeho obsah a rozsah.

Ještě potřebujeme promyslet, jak najít tu správnou rovnováhu mezi zábavnými hesly, mravokárným seznamem pravidel a vzletnými výroky.

VALERIE

ROK PLNÝ VÝZEV

ANEBO CO JSME ZVLÁDLI V PRVNÍM ROCE V EKOŠKOLE

ESTER

Jak už víte, tohle byl můj první rok s Ekoškolou. Že to bude rok plný výzev, s tím jsem počítala od začátku. Řekla jsem si, že naše cesta prvním rokem Ekoškoly by mohla být zajímavá i pro ostatní a rozhodla jsem se ji průběžně zapisovat.

ZÁŘÍ

NADCHNOUT MYŠLENKOU EKOŠKOLY KOLEGY I DĚTI

Abych nebyla sama, domluvila jsem se s ředitelem a na poradě ještě v přípravném týdnu jsem představila Ekoškolu ostatním. Podařilo se mi sehnat kolegyni Petru z prvního stupně. Když jsem zjistila, že mám parťáka, rozhodla jsem se zkusit větší akci. Společně jsme na říjen naplánovali tematický den (více na www.ekoskola.cz) pro celou školu s cílem seznámit s programem žáky školy a získat nadšence pro naplnění další výzvy.

ŘÍJEN

SESTAVIT EKOTÝM

Tematický den měl úspěch a do Ekotýmu se přihlásilo víc dětí, než jsem čekala, což mě trochu vyděsilo. S Petrou jsme si nakonec řekly, že to zkusíme, abychom nadšence neklamaly. Na první schůzku jsme pozvaly všechny. Nakonec ne všichni dorazili, ale i tak nás bylo dost. K našemu velkému překvapení dorazila i paní uklízečka. Přišla sice, aby vytřela, ale když nás viděla, tak se přidala. Povídali jsme si o tom, co se v Ekoškolě bude dít, co má Ekotým vlastně na starosti a jaké role se v něm uplatní. Hráli jsme pár seznamovaček. Děsně jsme se pobavili u hry na inzeráty (www.ekoskola.cz). Na doma děti dostaly za úkol se zamyslet, co jim jde, co je baví a co konkrétně by v Ekotýmu chtěly dělat. Domluvili jsme se, že se zatím budeme scházet jednou za 14 dní ve středu v jednu hodinu na minimálně půl hodiny. Každý dostal ještě za úkol objevit nějaký kout nebo místnost, kde bychom se mohli scházet. Zatím to bylo v mé třídě, ale nevím, jestli se tam všem líbí. A nás s Petrou čekala další velká výzva

VYBRAT TÉMA PRO LETOŠNÍ ROK

Původně jsem si myslela, že si vybereme dvě témata, ale po společném kafi s Petrou jsem jí dala za pravdu, že pro děti bude náročné projít celou Metodikou 7 kroků a ještě k tomu pracovat na dvou tématech. Rozhodly jsme se to netříštit a vrhnout se pořádně jen na jedno. Otázkou pořád zůstávalo, na jaké, a to jsme chtěly vybírat už s dětma. Napadlo nás, že by bylo pěkné, když si témata představí děti v Ekotýmu navzájem. Domluvili jsme se s pár dětmi, které jevíly největší zájem o Ekoškolu, a požádaly jsme je, aby si na příští schůzku připravily každý nějaké informace k jednotlivým tématům. Daly jsme jim otázky k Analýze a odkázaly je na web.

Na druhé schůzce jsme se po 14 dnech všichni sešli, tedy ne úplně všichni, pár dětí ještě odpadlo, ale vypadalo to, že se vytříbilo skalní jádro dětí, které mají o práci v Ekotýmu skutečně zájem. Měli jsme tentokrát víc času, a tak jsme si stihli rozdělit role. Použila jsem rolovací hru ze 7 kroků k zodpovědné spotřebě potravin, jen jsem ji trochu upravila. Povedlo se i představení témat. Všichni se rozdělili k prezentujícím a vytvořili plakátky k jednotlivým tématům. Nástěnkář je dá na nástěnku, ať se s nimi seznámí i ostatní. Do příště si mají děti rozmyslet, jaké téma by je nejvíc lákalo. A už máme naši místnost! Děti objevily volnou třídu ve třetím patře úplně na konci chodby a dokonce už začaly vyjednávat s panem ředitelem, že by mohla být Ekotýmu a že si ji mohou vyzdobit.

LISTOPAD

ZJISTIT, JAK NA TOM JSME A CO MŮŽEME ZLEPŠIT

Třetí schůzka na začátku listopadu začala docela bouřlivě. Děti se dohadovaly, jaké téma budeme vlastně letos řešit. Nakonec jsme hlasovali a nejvíc hlasů dostalo Prostředí a Voda. Napsali jsme si na tabuli, proč chceme a nechceme obě témata, a nakonec zvolili Vodu. Promítla jsem na tabuli otázky z Analýzy k Vodě a měla jsem je s sebou i rozstříhané. Přečetli jsme si je společně a vysvětlili věci, které někomu nebyly úplně jasné. Pak se děti rozdělily podle toho, co by rády zjišťovaly. Překvapilo mě, že to šlo celkem jednoduše. Někdo rád pátrá přímo ve škole, někdo se zase rád prohrabává čísly. A protože jsme s Petrou učitelky, chtěly jsme taky zjistit, co vlastně o tématu a ochraně vody vědí žáci ve škole. Vysvětlily jsme dětem, co bychom rády věděly a že to bude užitečné i pro práci Ekotýmu, až budou plánovat nějaké vzdělávací akce. Našla se i skupinka dětí, které se vrhnou právě na to, ale chtěly slib, že jim s tím trochu pomůžeme.

Domluvili jsme se, že do příští schůzky se pokusí každá skupinka zjistit něco ze svých otázek a můžeme se pak bavit o tom, jak to šlo a co by potřebovaly, aby to zvládly celé. Se „vzdělávací“ skupinkou jsme se domluvili ještě na schůzce za týden.

Na čtvrtou schůzku přiběhli všichni plní dojmů z pátrání. Někteří byli odmítnuti, jiní zase získali víc, než hledali. Dali jsme dohromady, co máme, a domluvili jsme si strategii, jak zjistit to ostatní. Skupinka, která si vzala na starost anketu pro žáky, představila všem návrhy otázek. Bylo jich hodně, některé jsme tam propašovali my s Petrou, jiné vymyslely děti. Vtipné bylo zjištění, že ne všichni umíme na všechno odpovědět, a tak jsme si otázky společně prošli. Pak jsme vybrali jen pár takových, které nám společně přišly jako nejdůležitější. Děti je ještě upraví zvlášť pro mrňousy a zvlášť pro pubertáky. Domluvili jsme se, že pak obejdou třídní učitele a požádají je o spolupráci.

Příští schůzka bude volnější a jsme domluveni, že si přineseme každý něco dobrého na zub a podělíme so o to.

PROSINEC

Na pátou schůzku už přinesli všichni všechny odpovědi, jen anketa ještě nebyla úplně hotová. Rychle jsme všechno prošli a domluvili se, jak ty otázky ve skupinách zpracovat, abychom to měli připravené a lehce se nám příště hledaly silné a slabé stránky. Skupinka, která má na starosti anketu, požádala o pomoc, a tak se k ní ještě přidali další, kteří pomohou s vyhodnocením. Ještě že je v Ekotýmu dost dětí, které baví organizovat ostatní, a tak práce ve skupinách pod jejich vedením šla jako po másle.

Měli jsme ty předchozí schůzky hodně pracovní, a tak jsme se s Petrou domluvily a připravily na tuhle zase nějaké hry. Byly to hra na odreagování se, ale přimíchaly jsme i jednu vzdělávací, se kterou nám pomohla paní uklízečka. Děti se při ní všechny seznámily s prostředky, kterými se ve škole vytírá a uklízí.

LEDEN

NAJÍT SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY

Šestá schůzka už byla v novém roce. Udělali jsme si na začátku chvilku povídání o Vánocích, aby se děti vypovídaly, a pak už jsme se soustředili na hledání silných a slabých stránek. Po skupinkách děti psaly na flip, co objevily, a vysvětlovaly, proč si myslí, že je to silná nebo naopak slabá stránka. Bylo to náročné, ale s menším odreagováním asi v půlce schůzky jsme to zvládli a máme skvělý podklad pro děláni plánu. Děti dokonce přišly s nápadem, že toho tolik zjistily a je škoda to neříct ostatním. Nástěnkáři už to mají jako samozřejmost, že vždycky ze schůzky dají něco na nástěnku, ale tohle by si zasloužilo i nějaký článek. Jenže my nemáme novináře. Takže jsme hledali, kdo by to rád dělal a naštěstí naši. Domluvili jsme se, že zkusí navrhnout článek do místního zpravodaje a na příští schůzce se na něj podíváme společně. Protože jsem si byla vědoma, že je to takové hození do vody, nabídla jsem se jako případný konzultant, když bude potřeba.

Taky jsme se domluvili, že příští schůzka bude hodně vymýšleci a že bude o půl hodiny delší. Dětem to nevadilo, stejně často přetahujeme i normální schůzky.

LEDEN

NAPLÁNOVAT SI VŠECHNO TAK, ABYCHOM SE V TOM VYZNALI

Na sedmou schůzku jsem přinesla flipy se slabými a silnými stránkami z minulé schůzky. Připravila jsem si pro děti trochu zkrácenou verzi dílny budoucnosti. Přečetla jsme nejdříve příběh o ideální škole, kde všechno funguje. Děti si ji měly představit a pak říkat, co by v takové škole mohlo být, co by se dalo využít pro téma Voda. Zapisovala jsem věci na tabuli, pak jsme z nich společně hlasováním zvolili to, co by bylo možné u nás ve škole. Zkusili jsme z toho vybrat nějaký cíl. Ten velký byl samozřejmě snížit spotřebu vody ve škole, ale pak jsme našli plno menších cílů, které k tomu velkému snad povedou. Děti se zase rozdělily podle toho, který cíl je jim blízký, a vymýšlely ve skupině úkoly. Pak jsme to všechno dávali postupně dohromady, a nakonec jsme si rozdělili, kdo má co na starosti a do kdy se co má udělat. Měli jsme ale spoustu papírů a flipů a dohromady to moc pěkně nevypadalo. Napadlo mě kouknout se na web Ekoškoly a inspirovat se nějakými jinými plány. Děti se nakonec domluvily, jak bude ten jejich vypadat, takže musíme sehnat velký balící papír a kreativní skupinka Plán upraví.

ÚNOR –
DUBEN

MĚNIT ŠKOLU I POSTOJE DĚTÍ

Plán jsme sestavili, děti ho krásně přepsaly na velký papír a doplnily obrázky k jednotlivým cílům i úkolům. Všem se líbil, jen někteří se v něm prý hůř orientují a chtěli by ho menší. Udělali jsme si ho tedy ještě i do menší tabulky. Na začátku jsem zapisovala všechno podrobně, teď nastala fáze, kdy jsme hodně věcí vyřizovali s dětmi i mimo schůzky a na schůzkách jsme se dívali na to, jak se úkoly plní, co se už podařilo a co se nedaří a musíme vymyslet jinak. Bylo toho hodně a mně už nezbýval moc čas na psaní deníku. Naštěstí máme roli zapisovatelky, a tak zápisy ze schůzek nahradí v této době moje poznámky.

Hned na první únorové schůzce jsme se vrátili k článku, který jsme si domluvili na začátku ledna. Teď už v něm přibýly i informace o našich plánech. Přečetli jsme si článek na schůzce a společně ho upravili. Podařilo se nám i založit sekci Ekoškola na školním webu, takže se objevila nová role. Na jednu ze schůzek jsme pozvali i koordinátorku EVVO, protože jednou ze slabých stránek bylo právě povědomí dětí o tématu. Řekla nám, co a jak se může do plánu EVVO dát, co tam je a co by tam mohla přidat. Domluvili jsme se na spolupráci při zdolávání naší další výzvy, tedy organizace Akčního dne.

DUBEN –
ČERVEN

USPOŘÁDAT AKČNÍ DEN

Rozhodli jsme se uspořádat Den pro školu i veřejnost a vybrali jsme Mezinárodní den životního prostředí 5. června. Na několika schůzkách jsme s Ekotýmem plánovali, jaký má den cíl a co bychom tam mohli předvést. Domlouvali jsme se s ostatními učiteli, kdo by jak mohl přispět. Nakonec jsme zvolili variantu, kdy dopoledne bude mít Ekotým program pro první stupeň a odpoledne pro druhý stupeň a veřejnost. Děti naplánovaly divadelní scénku o tom, jak dochází voda a co se dá dělat. Vymysleli jsme společně několik aktivit, které se týkaly šetření vodou, zásob vody a rozložení vody ve světě, šetrných mycích prostředků a podobně. Velký úkol měla také skupinka výtvarníků, kteří připravovali info plakáty o tom, co jsme celý rok dělali a proč a co se nám povedlo a s čím bychom ještě potřebovali pomoci. Den se opravdu vydařil. Nakonec se zapojili i učitelé z druhého stupně a zatímco Ekotým vedl své aktivity pro menší děti, měli oni připravené své hodiny pro druhostupňové žáky tak, že alespoň každá třída měla jednu hodinu věnovanou tématu Voda a její ochraně a šetření s ní.

ČERVEN

ZHODNOTIT, CO JSME DOKÁZALI, A NAPLÁNOVAT, CO BUDE DÁL

Domluvili jsme se, že si s Ekotýmem uděláme dvoudenní výlet. Že si naši poslední „schůzku“ v tomto roce užijeme. A udělali jsme dobře. Během výletu jsme se ještě více skamarádili, zhodnotili jsme vše, co jsme za ten rok udělali, a zvládli jsme i nějaké nápady na příští rok. Jeli s námi i deváťáci, takže to byla taková rozlučka s nimi. Užili jsme si hodně legrace a shodli jsme se, že nejen na výletě, ale po celý rok.

MEZINÁRODNÍ ROZMĚR A CERTIFIKACE

„V současné době je do programu Ekoškola zapojeno více než 16 milionů žáků a učitelů, což z něj činí největší vzdělávací program propojující učitele a žáky na světě. Zároveň je Ekoškola oceňována jako modelový program pro environmentální výchovu, management a certifikaci na mezinárodní úrovni.“

Tato slova se dočtete ve zprávách UNEP, programu OSN pro životní prostředí a UNESCO, organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu. Být úspěšný v programu Ekoškola tedy znamená stát se školou, která dělá víc než jen ekologickou výchovu. Znamená to být školou, která rozvíjí demokratické principy, spolupráci a aktivní občanství. Takové školy získávají zelenou vlajku, symbol všech Ekoškol na této planetě.

Všechny Ekoškoly postupují podle Metodiky 7 kroků. Její naplňování je tak hlavním aspektem při hodnocení kvality zapojené školy. Pokud škola dobře aplikuje všech 7 kroků do své činnosti, tak nejen snižuje svůj dopad na životní prostředí, ale zlepšuje i atmosféru a vztahy uvnitř i vně školy.

MEZINÁRODNÍ CERTIFIKACE A KRITÉRIA KVALITY

V České republice slouží k určení kvality zapojené školy kritéria a nezávislí auditoři, kteří školu na její vyžádání navštíví.

Kritéria jsou stanovena pro každý krok metodiky a každé kritérium má čtyři úrovně podle kvality. Škola díky kritériím může kdykoliv zjistit, na jaké úrovni se nachází a co musí ještě udělat, aby se zlepšila. Dokument v interaktivní podobě si může kdokoliv volně stáhnout na stránkách programu Ekoškola.

Pokud škola na základě kritérií zjistí, že dosahuje na požadovaný počet bodů, může požádat o auditorskou návštěvu. Formulář a přesné termíny naleznete na webu Ekoškoly ekoskola.cz/cz/mezinarodni-titul. Návštěva se koná zpravidla na podzim a na jaře. Dva nezávislí auditoři přijedou na školu a spolu s Ekotýmem prochází jednotlivá kritéria, prohlíží si školu, baví se s lidmi ve škole a následně Ekotýmu dají zpětnou vazbu. Ocení, co se škole a Ekotýmu podařilo, a případně doporučí, v čem se ještě mohou posunout. Vše na závěr sepíší do podrobné zprávy, kterou škole pošlou.

Pokud vše dopadne dobře a škola získá ve všech 7 krocích dostatečný počet bodů, získá titul a vlajku, která jim bude slavnostně předána na společném setkání. Na tuto ceremonii jsou pozvány všechny školy, které prošly v daném roce auditem, ať úspěšně či ne.

PLATNOST TITULU

Mezinárodní titul je udělován zpravidla na 2 roky. Následně musí škola opět projít auditorskou návštěvou a obhájit, že stále kvalitně realizuje Metodiku 7 kroků.

Pokud škola dlouhodobě kvalitně pracuje v programu Ekoškola, tak po druhé obhajobě může získat titul až na 4 roky.

SÍŤOVÁNÍ ŠKOL

Jedním z největších benefitů programu Ekoškola je vzájemné propojování škol, získávání inspirace a výměna zkušeností. Ve velké míře se to děje na národní úrovni, hlavně díky seminářům dobré praxe. Každá škola však může pomocí národního koordinátora vzdělávacího centra TEREZA navázat kontakt i s Ekoškolami v zahraničí.

EKOŠKOLA A CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Jsme první generací, která může odstranit extrémní chudobu na Zemi a zároveň poslední generací, která může zabránit nejhorším dopadům globálního oteplování.

Informační centrum OSN v Praze

V roce 2016 v rámci konference OSN v Paříži bylo přijato sedmnáct cílů do roku 2030, které se zaměřují na to, aby všichni lidé na světě mohli žít důstojný život na zdravé planetě. Udržitelným rozvojem se rozumí zlepšující se životní podmínky lidí tak, aby to nebylo na úkor budoucích generací, a to včetně životního prostředí.

Mezinárodní program Ekoškola tyto cíle pečlivě reflektuje v rámci svých témat i Metodiky 7 kroků. Ne všechny cíle se dokážou promítnout do Ekoškoly, ale velká většina se jich dotýká. Více se o tom dočtete na webu Ekoškoly (www.ekoskola.cz/cz/materialy), kde naleznete mnoho materiálů k tomuto tématu.

Více informací o cílech udržitelného rozvoje naleznete na stránkách informačního centra OSN v Praze (www.osn.cz) v sekci ICENTRUM – Pro školy.

Tip od Ekoškoly: Stáhněte si do mobilu aplikaci Svět 2030 a mějte znění cílů udržitelného rozvoje stále při sobě.

CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

EKOŠKOLÍ PRŮVODCE

Příručka byla vytvořena z podpory SFŽP ČR a MŽP ČR.

Ministerstvo životního prostředí

Hlavní autor: Petra Šimonová

Další autoři: Eva Bláhová, Dagmar Bouchalová, Hana Vaněčková, Jan Smrčka, Jitka Krbcová, Zuzana Jakobová

Na příručce dále spolupracovali: Adéla Nováková, Eva Mašková, Ivana Moravcová, Kateřina Škopková, Simona Neprašová, Petr Daniš

Editor: Jan Smrčka

Graficky zpracoval: Betakix

Jazyková korektura: Dana Mejsnarová

Vydalo: vzdělávací centrum TEREZA, z. ú.,
Haštalská 17, Praha 1, 110 00